

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI KÖZLÖNY

Szerkeszti a püspöki hivatal
A szerkesztésért felelős FUTÓ ANDRÁS
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
DEBRECEN, KÁLVIN-TÉR 17. SZ.

Megjelenik minden hó 15-én. — Előfizetési ár 1 évre 4 P 80 f.
Postatakarékpénztári csekkszám: 43,916.

Jubileumi előhang

(Cs. S.) *Negyed-félszázados jubileumra készülődik a debreceni ősi Kollégium felsőoktatási tagozata és annak szellemi örököse: a Tisza István Tudomány Egyetem.* 1938 májusában fejeződik be a debreceni szakadatlan főiskolai oktatásnak **hétszázadik** szemesztere. Méltó, hogy ezt a dátumot örvendező hálaadással ünnepelje a *Kollégium és az Egyetem, az Egyházkerület és a Debreceni Egyház, a Város és az egész debreceni társadalom.*

De méltó, hogy felfigyeljen erre az egész magyar református egyház is, különösen az az ezernél jóval többre terjedő gyülekezet, amely, mint a debreceni *Kollégium pártikulája*, évszázadokon át innen kapta academicus rectorát és oskola-tanítóját; s amely, mikor százharminc évvel ezelőtt, a leégett debreceni Kollégiumot felépíteni kellett, mint egy ember mozdult meg és hordta össze köveit, s úgy véshették homlokára az írást, mely szebb minden cézári, uralkodói donációs-levelnél: „A Helv. vallástételt tartó magyarországi ekklesiák és jóltevők adakozásából épült...”

De fel kell figyelnie a magyar államnak is. Ebből a háromszázötven esztendőből több, mint három évszázad úgy telt el, hogy ez a főiskola nem élvezhette az állami felsőbbség kegyeit. A három évszázadból több mint fele az államhatalom ellenséges, a másik fele pedig lelketlenül közömbös magatartásáról beszél. *Nincs még félszázada*, hogy a magyar állam a segítség morzsáit odahullatta a debreceni Kollégium asztalára is. Pénzzel föl nem érhető, vagyonnal föl nem mérhető az a kulturális és etikai eredmény, amelyet a magyar nemzet és magyar állam ennek a Kollégiumnak köszönhet. Az academicus rectorok ezrei nevelték a magyar népet több, mint másfél évszázada már, amikor az állami főhatalom a „Ratio educationis” kibocsátását még csak tervezi. Mindenik academicus rector kiszemel egy, vagy két végtelen szegény, de tehetséges jobbágy-fiút s hozza magával bevonulása-

kor, gyalog, vagy vásáros szekéren, Magyarország akkori legnagyobb városába: Debrecenbe, az akkori legmagasabb kultúr-centrumba: a Kollégiumba! — A Kollégium azután egyszerű hívek alapítványából szupplikációs és legációs adományából ezrével nevelte ki az ős-magyar tehetségeket papokká, tanárokká, közélet embereivé, hazájukért, egyházukért minden szenvedésre és hősi tőrésre kész vezérekké. Csoda-e, ha ebben a Kollégiumban a vallásszabadság és nemzeti szabadság kettős tüzes nyelve ihlette és avatta az ifjúságot az elalélt nemzet apostolaivá?! Debrecen Városa, a Debreceni Egyház, a Tiszántúli Egyházkerület emelte karjára és ápolta ezt az ősi Kollégiumot a magyar állam helyett. Viszont *ezerszeresen meghálálta ez a Kollégium városnak, egyháznak és kerületnek minden jótéteményét*, amikor minden magyar szívébe fényes betűkkel írta be Debrecen nevét, ahová a rabmagyarok áldó sóvárgással vágyódtak, s ahová a vallásszabadság és nemzeti szabadság ellenségei tehetetlen düh fogcsikorgatásával néztek. A Kollégium peregrináló diákjai, külföldi egyetemeket ezrével járó fiai, tették ösmertté mindenütt Debrecen városát és cselekedték azt, hogy *széles e világon mindenütt*, ahol protestánsok laknak, ahol az Evangéliumot tisztán hirdetik, *ismerik Debrecent* s a nevéhez, mint a világ-protestantizmusnak keleten örökdő legerősebb végvárához, ragaszkodnak.

Ez az intézet nem kapott a szekularizált főpapi és szerzetesi „vallási és tanulmányi” alapokból és latifundiumokból. Kimaradt, kifelejtődött a török kiűzése után felhőszakadásként hulló, de idegennek hulló királyi donációkból. Kimaradt a szabadságharc utáni úrbéri rendezésből éppenúgy, mint a világháború utáni, vagyonválsági és OFB birtok-adományozásaiból. E helyett Bocskaitól Kossuthig szabad volt áldoznia ifjai vérét a haza oltárán. Szabad volt a napoleoni háborúkban megtizedelődött alapítványait refundálnia s szabad volt ezeknek az alapoknak tőkét a világháború alatt *hadikölcsönbe* helyezni majdnem tízmillió béke-koronányi összegben. Ennek

az elértéktelenedése évente hatszáznál több szegény, tehetséges magyar ifjú szájából vette ki a kenyeret és testéről tépte le a ruhát. Évente hatszáz magyar ifjú östehetség kénytelen röghöz kötötten synylódni a szellemi kiemelkedés minden reménye nélkül. Amíg gazdag volt a Kollégium, az volt a büszkesége, hogy a „szegények iskolája” lehetett. Most, hogy szegénnyé vált a Kollégium, az az emésztő gyötrelme, hogy lassan-lassan csak a tehetősek, a gazdagok iskolájává válik. És azzá is vált volna már régen, ha szeretett püspökünk, élete kockázata árán is, össze nem gyűjti a „Baltazár—Amerikai-alap”-ot.

Úgy képzeljük, hogy, amikor a Kollégium ünnepe, ezzel a magyar nemzetnek és magyar államnak eléggé nem áldható hálás alkalmat nyújt a három évszázadon elmulasztottak pótlására, a háromévszázados mostohaság emléke eltörlésére. A magyar nemzeti művelődés és a magyar nemzeti öncélúság államától bizó lélekkel várhatja a fejedelmi gesztust ennek a művelődésnek és ennek az öncélúságnak negyedfél évszázados főiskolai múltjában mindig hűségnek talált ősforrása!

A magyar reformátusság realizmusához és ideálmusához az illik, hogy kulturális és nemzeti eszményeit szolgáló ideális intézményeket hozzon létre és azokat valósággal is építse meg a jubileum alkalmára, amikor mind az öt földrész tudományos és egyházi kiválóságai s mind az ötfelé szakított magyarság fiai összejönnek s velünk örülnek, hogy idáig megsegített az ur. Mi úgy képzeljük, hogy a debreceni ősi Kollégium képviselőinek ki sem igen kell nyitni szájukat, mert helyettük a magyar állam nyitja meg szívéit és száját, kezét és erejét, hogy új intézmények létesítésével megifjítsa a Kollégiumot, s nemzeti adományával lehetővé teszi a szegény östehetségek nevelését s így „visszaadja légiónkat”, akiket az anyagi nyomorúság a kultúra harcmezéjéről lekaszált. Az lesz a szent pillanat, mikor ezeknek a lélekben gazdagoknak, de testben szegényeknek ezreit, az ősi „Alma Mater” anyai karokkal keblére öleli s ugyanakkor az ősi Magyar Állam atyai karokkal istápolja.

De bármily mértékben tegye is meg segítő kötelességét a nemzet és az állam, az ősi Debreceni Kollégiumot sem ki nem fizetheti, sem meg nem fizetheti, csak megsegítheti, hogy a vallás, tudomány és haza szolgálatában újult erővel indulhasson a következő évszázadok felé egyedül Istenben bízva.

Máté VII. 24., 25. „Valaki azért hallja én tőlem e beszédeket és megeselekszi azokat, hasonlítom ezt a bölcs emberhez, aki kősziklára építette az ő házát. És ömlött az eső és eljött az árvíz és fűjtak a szelek és beleütözköztek abba a házba; de nem dőlt össze: mert kősziklára építettett.”

Generális vizitáció

Dr. Baltazár Dezső püspök úrnak a közép-szabolcsi egyházmegyében 1935 szeptember 22-től október 5-ig teljesített generális vizitációról szóló jelentése.

Főtiszteletű és Nagyméltóságú Egyházkerületi Közgyűlés!

Az E. T. I. tc. 129. §-a „j” pontjában körülírt köteletségem szerint a folyó évi szept. 22-től október 5-ig terjedő időben a közép-szabolcsi egyházmegyében teljesítettem generális vizitációt. Minthogy az egyházmegyénknél 46 anyaegyházközsége van, a sok egyéb hivatali elfoglaltságom miatt rendelkezésemre álló időt csupán az egyházmegye egyik felének meglátogatására tudtam felhasználni. Ezúttal Szabolcs, Balsa, Vencsellő, Gáva, Tiszabercel, Paszab, Ibrány, Nagyhalász, Tiszarád, Vasmegeyer, Kemece, Nyírbogdány, Ramocsaháza, Nyíribrony, Nyírtét, Sényő, Nyírtura, Nyírpaszony, Kótaj és Búj egyházközségeket látogattam meg. Kísérőtársaim ezúttal is Maklár Károly egyházkerületi főjegyző és Futó András püspöki titkár voltak, akik a szorosabb értelemben vett helyi vizsgálat munkáit végezték el a szokott alapos-sággal s nekem jelentéseikben a megvizsgált gyülekezetek szellemi, valláserkölcsei, szervezeti, anyagi és iskolai ügyeinek állapotairól, valamint a lelkipásztori irodavezetés ügyeiről olyan hű képet nyújtottak, hogy azok alapján az ügyek teljes ismeretében tudtam megtenni észrevételeimet, buzdító, tanácsoló, intő vagy megrovó utasításaimat. Fáradságos munkájukért ezúttal is elismerő köszönetemet nyilvánítom.

Sok testi törődéssel és még több szellemi munkával egybekapcsolt fáradságos és kimerítő munkámat sok részben megkönnyítette számomra az egyházmegye kiváló elnökségének Porzsis István esperes és dr. Nánássy Andor egyházmegyei gondnok uraknak utólérhetetlen gondossággal és mindenre kiterjedő alapos-sággal párosult előzékenysége és lekötözött figyelme, kik hivatalos utamat olyan szak-szerű pontossággal készítették elő, hogy abban sehol és semmi fennakadás, vagy zavar nem mutatkozott. Hűséges és szeretősívű kísérőim voltak egész utamon és én lelki előzékeny figyelemükért legteljesebb elismerő köszönetemet fejezem ki.

De mély köszönetet kell mondanom az országos és vármegyei közélet ama kiválóságainak és a községi vezetőségek figyelmes reprezentánsainak is, kik hivatalos utam külső fényét megjelenésükkel és aktív közreműködésükkel is emelni kegyeskedtek. Ezek közül Mezőssy Béla és Kállay Miklós volt miniszter uraknak, dr. Mikecz Ödön főispán, Virányi Sándor alispán, dr. Tóth László vm. tb. főjegyző, Szohor Pál nyíregyházi polgármester, dr. Kovács Elek nyíregyházi egyházközségi főgondnok, dr. Siposs Ferenc, vitéz Mikó Bertalan, Mikecz István, Bartha Jenő, Kubinyi Zoltán járási főszolgabíró, Mikecz István és Illés József orsz. képviselő uraknak, valamint a községek vezető jegyzőinek és bírúinak, nemkülönben a különböző vallásfelekezetek és tisztelgő küldöttségek képviselőinek kell hálás köszönetemet kifejeznem.

Körútamát szept. 22-én reggel kezdtem meg. Az őszi verőfény szokatlan pompában ontotta sugarát utam kezdetére. A téglási vasúti állomásra elem

jöttek Porzsolt István esperes és dr. Nánássy Andor e. m. gondnok, kik egyházmegyénk területére lépésem alkalmával siettek előttem meleg üdvözlésüknek kifejezést adni.

Az újfahértói vasúti állomáson a nagykállói járás nevében dr. Siposs Ferenc főszolgabíró, a nyíregyházi vasúti állomáson népes küldöttségek élén Szabolcs vármegye nevében dr. Tóth László vm. tb. főjegyző, Nyíregyháza város nevében Szohor Pál polgármester, a nyíregyházi református egyház nevében dr. Kovách Elek egyházközségi főgondnok fejezték ki bensőséges üdvözlésüket, majd a rakamazi vasúti állomáson a dadai felsőjárás nevében vitéz Mikó Bertalan főszolgabíró, a 90%-ában római katolikus vallású Rakamaz község nevében, az egész képviselőtestület élén Tárkányi János községi főjegyző mondtak szíves üdvözlő szavakat. Az ideküldött díszes és virágos fogatokon mentem kísérettemmel együtt Timár községen keresztül Szabolcs egyházközségbe, hol a község szélén felállított díszkapunál Tomory Zoltán községi főbíró és egyházközségi főgondnok, a lelkészlakás bejáratánál felállított díszkapunál pedig az egyházközség nevében Tomory Dezső lelképásztor üdvözöltek, ez utóbbinak voltunk valamennyien szívesen fogadott és pazar vendégszeretettel ellátott vendégei.

A templomban Maklár Károly egyházkerületi főjegyző lekiója (Márk 7: 24—29. vers) és imádsága után predikáltam a Márk ev. 7. rész 25. verse alapján. A templomi istentisztelet után tisztelgő küldöttségeket fogadtam, majd a szokásos látogatásokat végeztem el, miatt az egyházkerületi főjegyző és a püspöki titkár a vizsgálatot végezték el.

Az istentiszteletet megelőzően a gyülekezet közadakozásból készült új harangjának felavatása történt meg.

A szabolcsi kis egyházközség az 1919. év július havának 20—22. napjain sok kárt szenvedett a vörös hadsereg ágyútüzének pusztításai következtében. Hét ágyúlövés érte a templomot s ezek közül egy a harangot lötte széjjel. A lelkési és tanítói lakások is gránáttűzben állottak és a lakosság csaknem minden háza többé-kevésbé megsérült. A pusztító ágyútűz több emberéletet is áldozatul követelt.

A kis lélekszámú egyházközség úgy szellemi, mint anyagi vonatkozásban rendezett közállapotokat mutat. A gyülekezet templomlátogatása buzgó, az Úrvacsorával élők száma a gyülekezeti lélekszám százszázalékát teszi. A kegyes adományok összege 732 P volt. A belmissziói munka és a szegénységélyezés megfelelő. Ifjúsági egyesület, református nőegylet és gondosan vezetett 50 tagból álló énekkar dicséri a vezetők buzgóságát. Anyagi tekintetben a gyülekezet rendezett állapotban van. Az egyházi javadalmasokat illető földterületeken kívül 138 kat. hold az egyház céljára jövedelmező földbirtok, amely a kis egyházközség rendes szükségletének jórészt fedezi s így az egyházi adó a tételes adón kívül az állami egyenes adónak csak tíz százaléka. Az egyházi földek javarésze, valamint a lelkési lakás a híres Mudrány András-féle hagyatékából származik, akinek jótékonyágát a sárospataki főiskola részére hagyományozott nagyértékű hagyaték is örökké élően hirdeti.

Alkalmam volt itt megtekinteni az ősi szabolcsi földvárat is, ahol I. László király 1092-ben országgyűlést is tartott. A vár maga szabálytalan három-

szög alakú földvár, mely eredetileg valószínűleg avargyűrű volt s napjainkig hirdeti régi magyar dicsőségünk megszentelt emlékeit.

Szeptember 23-án reggel *Balsára* mentünk át. A község határától lovasbandérium kísért s a község szélén Veress Ferenc községi bíró és Laskay László községi jegyző, a lelkészlakás előtti díszkapu előtt Keresztury Sándor lelképásztor üdvözöltek. Az ősi templomban I. Mózes 2: 1—15. versei alapján a munka áldásáról tartottam elmélkedést.

A tisztelgő küldöttségek között jólesett látnom gróf Desseffy Aurél vencesellói nagybirtokos urat, ki a római katolikus testvérelekezet köszöntését hozta elem. Ugyanitt tett előttem tisztességet Pataki Sándor kenézli lelképásztor, Szabolcs vármegyének a Tiszán túl eső, de már a tiszáninneri egyházkerülethez tartozó egyházközségek képviselőiben.

A balsai kis egyházközség szellemi és anyagi vonatkozásokban egyaránt rendezettnak mondható. A gyülekezet buzgó templomlátogatását élénken dokumentálja az Úrvacsorával élők tekintélyes száma, mely a gyülekezeti lélekszám 180 százalékának felel meg. Huszonnyolc vallásos-estélyt tartottak a gyülekezet leánytagjainak élénk részvételével. Az egyházközségnek adóssága nincs s köztartozásai is utolsó fillérig ki vannak fizetve. Az egyházi adó az állami egyenes adónak 21 százalékát teszi.

Gazdag közebed után *Vencesellőre* vonultunk, hol az istentiszteletet a Birák könyve 6. részének 11—21. versei alapján végeztem s a sok megpróbáltatást szenvedett gyülekezetet az Úr segítségével való törhetetlen bizalomra buzdítottam.

Ez a gyülekezet ugyanis a román-vörös ütközésekben hihetetlenül sokat szenvedett. A jórészt téves információk és besugások alapján a bosszúálló románok 1919 július 22-én a községet felgyújtották s azt csaknem porig égették. Leégett mintegy 200 ház és 1000-nél több melléképület. Jóllehet a szörnyű csapás a gyülekezet erejét csaknem teljesen megbénította, mégis az egyháztagnak Istenbe vetett hite nem rendült meg, sőt a gyülekezeti igen buzgó templomlátogatók és úrvacsorával élők 170 százalékos nagy száma beszédesen mutatják a hívek Isten szabadító erejében való törhetetlen hitét. Anyagi vonatkozásokban is megnyugtató a gyülekezet képe, mert az egyház tulajdonát képező 41 kat. hold földbirtok jövedelme és a 20%-os egyházi adó a közszükségleteket csaknem teljesen fedi.

Orosz Tamás lelképásztor hivatásának teljes magaslátán áll és gyülekezetének szellemi és anyagi ügyeit minden tekintetben mintaszerűen vezeti.

Szeptember 24-én a reggeli órákban *Gáva* egyházközségbe érkeztünk, hová díszes lovasbandérium kísért s ahol a község közönsége nevében Vattay Sándor községi jegyző, a templomnál pedig a presbitérium élén Baráth Imre lelképásztor üdvözöltek.

A gávai egyházközség történelmi múltjával egész a reformáció kezdeti időszakába nyúlik vissza. Az 1626. évben Károly István, a nagy bibliafordító testvére volt itt lelképásztor. Gyönyörű úrasztali terítők egész serege igazolja az áldozatkész patronusok nagy számát.

A templomban Máté 25: 31. alapján tartottam beszédet és imádságot a kicsinyek és elesettek megsegítéséről, mint akikkel maga az Úr Jézus vállal lelki közösséget.

A buzgó lelkipásztor vezetése alatt a gyülekezet szép rendben találtam. Ifjúsági egyesület, nőegylet, énekkar, intenzív szegénysegélyezés mutatják, hogy a vezetés teljesen jó kezekben van. Anyagi tekintetben ez a gyülekezet egyike a legrendezettebbeknek. Az egyházközség tulajdonát képező 238 kat. hold föld jövedelme teljesen elég volna az egyház fenntartására, ha egyrészt a tanítói fizetések százszázalékos terhe nem nehezédnek az egyházközségre, másrészt az elmúlt öt csapásos év az egyházi földek hozadékát minimumra nem zsugorította volna. A gyülekezet tagjai egyházi adót nem fizetnek, csupán némi közmunkát végeznek.

A tisztelgő küldöttségek között örömmel láttam dr. Illés József országgyűlési képviselőt, valamint a testnevelési hivatal képviselőjében annak vezetőjét, Benedek Zoltán m. kir. honvédőrnagyot.

Este vitéz Mikó Bertalan főszolgabíró úr családjának voltunk szívesen látott vendégei.

Szeptember 25-én reggel *Tiszabercelre* mentünk át. Az átvonulásnak mindjárt a kezdetén sajnálatos baleset érte a bennünket átkísítő Barát Imre gávai lelkészt, akinek kocsiában a lovak megbokrosodtak s Baráth Imre oly szerencsétlenül ugrott ki a kocsiból, hogy arcán és homlokán súlyos zúzódásokat szenvedett. Tiszabercel község határától díszes lovas bandérium kíséretében vonultunk be a községbe, hol a község közönsége nevében Bihari Sándor községi jegyző, a templom mellett pedig a presbitérium élén Korocz László lelkipásztor üdvözöltek.

A tiszaberceli templom ősrégi, csaknem Árpád-kori építmény. A kisméretű templom homlokzatán a Bessenyei-család ősi nemesi címere van elhelyezve ezzel a felírással: „In laudem Dei viventis renovatum est per generosum dominum Balthasar Besenei de Besenő die 24. Apr. anno 1634”.

A templom szűk volta miatt a templom melletti szabad téren tartottam istentiszteletet s beszéltem II. Mózes 18. része alapján arról, hogy az új világ rendje az ősidők rendjén épül fel, tehát Isten rendet tartó keze minden idők rendjében nyilvánvaló.

A tiszaberceli egyházközség a buzgó lelkipásztor vezetése mellett minden vonatkozásban példás rendben van. Az egyháztagek egyházi adót nem fizetnek, mert az egyházközség 126 kat. hold földjének jövedelme az összes kiadásokat fedezi. Adóssága az egyháznak nincs.

Kedvesen lepett meg itt a vármegye vezetőségének, Mikecz Ödön főispánnak és Virányi Sándor alispánnak megjelenése, valamint az a körülmény, hogy a római katolikus egyház kegyura, Okolicsányi Lajos nagybirtokos tolmácsolta előttem a róm. kath. testvéregyház üdvözlését.

Ugyanez nap délutánján *Paszabra* mentünk át, hol a község nevében dr. Veress Sándor községi jegyző az egyházközség részéről pedig Oláh Károly lelkipásztor üdvözöltek. A templomban Máté XX: 20. és következő versei alapján arról beszéltem, hogy a földi elsőségért való versengésünk a szolgálat hűségében dicsőüljön meg.

A paszabi egyházközség szellemi, erkölesi és iskolai ügyeit a buzgó lelkipásztor vezetése mellett mintaszerű rendben találtam s csupán az anyagiakban tapasztaltam bizonyos nehézségeket. Az egyháztagek itt sem fizetnek egyházi adót, mert az egyházközség tulajdonát képező 137 kat. hold föld jöve-

delme rendes körülmények között az egyházi kiadásokat biztosítja. Az utóbbi évek csapásos természetű viszonyai miatt azonban az egyházközségnek mintegy 14,000 P. kifizetetlen köztartozása van, miertis a presbitériumot arra utasítottam, hogy gondosan elkészített törlesztési tervet mutasson be az egyházi felsőbbséghez és azt pontosan betartva, a hátralékok megszüntetéséről gondoskodjék.

Örömmel töltött itt el Dr. Mezőssy Béla ny. miniszter, e. ker. tanácsbíró úr tisztelgő megjelenése.

Szeptember 26-án a reggeli órákban *Ibrányba* mentünk át, hol a község nevében Jármí László községi jegyző, a templom előtt pedig a presbitérium élén Szondy István lelkipásztor üdvözöltek. A templomban a gyülekezet speciális helyi bajaira tekintetből az I. Kor. 1: 4. és következő versei alapján a szakadár keresztyénekről beszéltem és intettem a gyülekezetet, hogy ne hiúság, harag és dicsőség vágya vezesse és irányítsa életünket, hanem egyedül a Krisztus szerelme.

Az ibrányai templom 1510-ben épült Szent György tisztelgetére s benne régebben sok latin felirat volt, melyeket a későbbi renoválások során bemeszeltek.

Ez a gyülekezetünk sok bajjal küszködő, nehéz helyzetben lévő gyülekezet. A lelkipásztor teljes buzgósággal és nagy odaadással igyekszik ugyan a lelki és anyagi állapotokkal való harcban vitézkedni, de buzgósága sokrésztben megtörik a közönyös lelkek makacsságán. A templomlátogatás sokrésztben hiányos. Az Úrvacsorával élők száma a gyülekezeti lélekszámnak alig 60%-a. Szektáriusok és felekezetenküliek nagy számmal vannak. Többszáz lélek tartozik az ú. n. „ibrányi szektához”, akik áfféle keresztyén kommunizmusban s vagyonszűkösségben élnek, templomba nem járnak, az egyházi szertartásokat igénybe nem veszik, még gyümölcsfáikat is kivágatják, mert felfogásuk szerint a gyümölcs csábította az első vétek elkövetésére ősszüleinket. Hosszú fekete öltözetben járnak, egymást testvéri csokolással üdvözlik s magukat a gyülekezet tagjaitól teljesen elkülönítik. Az 1928-ban kezdődött kiválási mozgalom ma már jórésztben stagnál ugyan, de a kiváltakkal szemben minden felvilágosító ráhatás még ma is jórésztben sikertelennek bizonyul. A lelkipásztor a belmissziói munkák terén hűséggel forgolódik. Népes ifjúsági egyesület, református nőegylet, gyermekvédő egyesület és énekkar működnek a gyülekezetben.

Az anyagi helyzet is sivár és vigasztalan, mert van ugyan az egyházközségnek 165 kat. hold jövedelmező földje s az egyházi adó is az állami egyenes adónak mintegy 50%-át teszi, mégis az egyháznak iskolaépítésből kifolyólag több mint 92,000 pengő adóssága és csaknem 10,000 pengőt kitevő ki nem fizetett köztartozása van, miert is a presbitériumot utasítanom kellett, hogy gondos törlesztési tervet készítsen s azt az egyházi felsőbb hatóságoknak haladéktalanul mutassa be és igyekezzék a nyomasztó anyagi terhektől minél előbb megszabadulni.

A délutáni órákban *Nagyhalásza* mentünk át, ahol előbb Bartha Jenő tb. főszolgabírónak a járás nevében, majd Boros Károly községi bírónak a község közönsége nevében, végül a templom előtt Rácz Károly lelkipásztornak és a presbitériumnak üdvözlését fogadtam.

A templomban az I. Kor. 13. rész alapján a

szeretet himnuszáról beszéltem. Kifejtettem, hogy nem a rendelkezés, nem parancsok vagy törvények kényszere teszi az embert boldoggá, hanem a minden törvények legnagyobbika: a szeretet.

A nagyhalászi egyházközség eredete a reformáció kezdeti időszakába nyúlik vissza. Az egyház régi anyakönyvében feljegyzés van arról, hogy a hívek 170 éven keresztül a községnek egy délnyugatra eső szigetében volt kolostor templomába jártak istentiszteletre, s valószínű, hogy az akkori birtokos, Perényi Péter földesúr példájára a megtisztított valásra tértek s így jutottak a régi zárdá és templom birtokába.

A buzgó lelkipásztori vezetés mellett a gyülekezet szellemi, erkölcsi és iskolai ügyeit megnyugtató szép rendben találtam, de az anyagi ügyek itt is rendezetlen állapotban vannak. Az egyházközségnek van 121 hold földje. Az egyházi adó 60%, de iskolaépítésből kifolyó adósságai és ki nem fizetett köztartozások címén az egyházat mintegy 56,000 P teher nyomja. Igaz, hogy a régi és folyó évi egyházi adó-tartozásokból, valamint a község által ki nem fizetett segélyekből és haszonbérhátralékokból mintegy 40,000 P követelése van, de még így is 16,000 P tartozására fedezete nincs, miértis a presbitériumot gondos törlesztési tervezet készítésére és annak pontos betartására kellett utasítanom.

Szeptember 27-én a kora reggeli órákban Maklár Károly egyházkerületi főjegyző és Porzsolt István esperes társaságában autóval Miskolcra mentem, ahol a tiszai ág. ev. egyházkerület újonnan választott felügyelőjének, homrogdi Lichtenstein László főispán úrnak tisztségébe való ünnepélyes beiktatásán vettem részt és tolmácsoltam magyarországi református egyházunk egyetemes konventjének és tiszántúli egyházkerületünknek szíves és meleg köszöntését. — A hosszú és fáradságos útról késő este érkeztünk vissza Nagyhalászbába, honnan másnap, szeptember 28-án reggel *Tiszarádra* mentünk, hol az újonnan épült templomban a II. Kor. 11. részének 23—33. versei alapján arról beszéltem, hogy minden földi nyomorúságunkból egyedül Istentől kérhetjük és várhatjuk a szabadítást és az idők mostoha-ságában és nyomorgatásai között csupán Isten adhat segítséget.

A tiszarádi kis gyülekezet Kiss Pál lelkipásztor buzgó vezetése mellett szellemileg és erkölcsileg szép rendben van, de anyagi vonatkozásokban ez a gyülekezetünk egyike a legsiralmasabb helyzetben lévőknek. 1926. és 28. években új templomot és új iskolát épített, több mint 70,000 pengő költséggel. Az építkezésekből kifolyóan 28,600 pengő adóssága keletkezett, amelyet Melkó István vasmegyeri lelkipásztor adott kölcsön az egyháznak. Minthogy a kikötött időre sem a kamatokat, sem a tőkét visszafizetni nem tudta, kénytelen volt 50 magyar hold lelkészi javadalmat képező ingatlanságot ötéves visszavásárlási jog fenntartása mellett a hitelező részére eladni. Minthogy pedig az eladott földingóság a lelkipásztor javadalmát képezi, most a helyzet az, hogy az egyházközség a szóbanforgó földet a lelkipásztor számára haszonbérrelni kénytelen.

Az egyházközségnek van ugyan 24 kat. hold szántóföldje s az egyháztagok 78%-os egyházi adót fizetnek, de elmaradt köztartozások és építési anyagok

vásárlása címén még mindig mintegy 14,000 pengő köztartozásuk van.

A kétségbeejtő anyagi helyzeten csak az segíthetne, ha az egyház az országos közalaptól 20,000 P kölcsönnek megfelelő tőkekamatsegélyt kaphatna, hogy abból a visszavásárlási határidő letelte előtt az eladott lelkészi javadalmi földet visszavásárolhassák.

A délutáni órákban *Vasmegyerre* mentünk el, ahol lovashandérium kíséretében Farkas Jakab községi bíró, majd a templomnál Melkó István lelkipásztor üdvözöltek. A templomban az I. Kir. 19: 1—15. versei alapján biztatást és vigasztalást nyújtottam a gyülekezetnek azzal, hogy az Isten a szenvedések terhe alatt roskadozó embernek maga szolgáltat igazságot.

A vasmegyeri gyülekezetet szellemi, erkölcsi, iskolai és anyagi vonatkozásokban is mintaszépű szép rendben találtam s ez a rend a körültekintő és hivatása magaslatán álló lelkipásztornak, Melkó Istvánnak mindenre kiterjedő gondját dicséri.

Nagy örömmre szolgált itt a kerület országgyűlési képviselőjének, Kállay Miklós ny. földmivélségi miniszternek, megtisztelő látogatása.

Szeptember 29-én, vasárnap reggel *Kemecserre* mentünk át, ahol a község közönsége nevében Stépán Béla községi jegyző, majd a lelkészlakás előtt az agg és csonka lelkipásztor Vitéz Ignác üdvözöltek. A templomban a nagy számban egybegyűlt közönség előtt Maklár Károly egyházkerületi főjegyző lelkője és imádsága után a Máté ev. 11: 28—30. versei alapján prédikáltam és kifejtettem, hogy az Úr Jézus nem a testileg fáradtakat hívogatja magához, hanem a lélek fáradottjait, a keserű szívűeket, a reménye vesztetteket és azokat, akiket meggyógyítani nem tud a világ: a bűnösöket. Ezeknek ígér megnyugtatót és szabadulást. Ellenértékül nem kíván egyebet tőlük, mint az ő igájának felvételét. És ez az iga nem megalázó teherviselés, hanem felmagasztaló dicsőség és égi szent szabadság. Ezért gyönyörűsége az ő igája és ezért könnyű az ő terhe.

Istentisztelet után itt is, mint mindenütt, üdvözlő küldöttségeket fogadtam és a szokásos püspöki látogatásokat végeztem el.

A kemecsei gyülekezet lelki és anyagi ügyeit általánosságban megnyugtatóknak találtam. Mindenesetre sajnálatos, hogy az egykor igen buzgó és tevékeny lelkipásztor a közelmúlt években elszervezett operációja miatt mozgási lehetőségét elvesztette és állandóan szobához van kötve, s csupán az irodai szolgálat ellátására képes. Ami fogyatkozás a lelkiekben és anyagiakban mutatkozik, az jórészt ennek a körülménynek tudható be. A lelkipásztor maga is érzi munkaképessége teljes megfogyatkozását, miért is a nyugdíjaztatása iránti eljárás megindítását ígerte meg.

A lelkészi irodavezetést pontosnak, sőt mintaszerűnek találtam, de már az úrvacsorával élők számának csökkenésében s a reverzálisok hátrányos arányszámában fokozottabb lelkipásztori buzgóságra lenne szükség. Az egyházi adó az állami egyenes adónak 55%-a, mely a normális kiadásokat fedezni

tudná, ha csaknem 15,000 P-re felszaporodott hátralék nem éreztetné a maga bénító hatását.

Délután Mikecz István ny. alispánnak, az egyházközség tb. főgondnokának szőlőbirtokát tekintettük meg és voltunk valamennyien az ő szívesen látott vendégei.

Szeptember 30-án *Nyírbogdányba* mentünk át, ahol Dékmár Károly községi jegyző és Kiss György lelkipásztor üdvözlése után a templomban Ešdrás I: 1—8. versei alapján a jeruzsálemi templom építésének történeti visszapillantásával elismeréssel adóztam a gyülekezet azon buzgóságáért, mellyel templomát közadakozásból odaérkezésem idejére megújította.

A kis gyülekezetnek szellemi, erkölcsi és anyagi ügyeit a buzgó ifjú lelkipásztor vezetése alatt megnyugtató rendben találtam.

Délután *Ramocsaházal* látogattuk meg, ahol a határnál a nyírbaktai járás nevében Kubinyi Zoltán főszolgabíró, a község nevében Tatár István községi bíró, a templomnál pedig a presbitérium élén Bakos Sándor lelkipásztor üdvözöltek.

A templomban a Máté 5: 1—12. versei alapján a Krisztus szerinti boldogság gyönyörűségeiről beszéltem.

A 800 lelkes gyülekezetben a lelki élet fejlettségét megnyugtató szép rendben találtam. Buzgó templomlátogatás, az úrvacsorával élők nagy száma, szép belmissziói munka beszédesen dicsérik a lelkipásztor buzgóságát. Az anyagi ügyek is rendben vannak. Az egyház használatában lévő 9 kat. hold jövedelme és a 30%-os egyházi adó a kiadások fedezésére elég. Pusztán csak azt kellett kifogásolnom, hogy a lelkipásztor terményjavadalmasága a múlt évről nincs teljesen kifizetve.

Élénk örömmel töltött el, hogy Mikecz Ödön főispán úr itt is kegyeskedett meglátogatni.

Október hó 1-én *Nyíribronyba* mentünk át, ahol Paksi Ferenc körjegyző és Lőrinczy András lelkipásztor üdvözlése után a templomban János ev. 3: 11—21. versei alapján azt fejtegettem, hogy amint Jézus Nikodémus elé a felelősség érzetét állította, úgy vagyunk mi is felelősek a szeretet nagy igazsága iránt, mely a világ világossága.

Az egyházközség szellemi, erkölcsi, vallásos és anyagi életét megnyugtató szép rendben, az iskolát pedig Eperjessy Barnabás tanító vezetése mellett kitűnő állapotban találtam.

Október 2-án a *nyírtéti* egyházközségbe mentünk el, ahol Klár József földbirtokos és Adorján István lelkipásztor üdvözlése után a templomban Lukács ev. 21: 1—9. versei alapján a bibliai özvegyasszony két filleres adományának például vétele mellett arról beszéltem, hogy a lelki áldozathozatalnál, a kötelesség teljesítésének egész teljességét kell szolgáltatnunk.

A nyírtéti egyházközség eredete egészen reformációkori. Van az egyházközség birtokában egy 1585-ből származó aranyozott ezüst úrasztali kehely. Temploma kezdetleges gótikus építésű, ősrégi épület, állítólag az 1340. évben készült.

Örömmel állapítottam meg a gyülekezet tagjainak templomlátogatási buzgóságát, valamint az úrvacsorával élők nagy számát, de másrésről kifogásolnom kellett, hogy az ifjúság szórakozás céljából

eljár a máriapócsi búcsúkra és halottak estélyén egyesek a sírokat kivilágítják.

Az egyház anyagi ügyei rendben vannak. A 18 kat. hold föld és a 40%-os egyházi adó a kiadások fedezésére elég s az egyháznak adóssága nincs.

Délután *Sényőre* mentünk át, ahol Tahy József községi jegyző és Kiss József lelkipásztor üdvözlése után a templomban János 3: 25. és következő versei alapján azt fejtegettem, hogy Isten és az ember között nincs más közbenjáró, csak egyedül az Úr Jézus Krisztus.

A 360 lelkes kis gyülekezetben úgy a lelki, mint az anyagi ügyeket dicséretre méltó szép rendben találtam. A buzgó lelkipásztorok nagy segítségére van Zoltán István egyházközségi főgondnok, valamint a jótékonyágban mindig előjáró Bodor Zsigmond földbirtokos.

Október 3-án délelőtt *Nyírturára* mentünk át, ahol Telegdy Bertalan egyházközségi főgondnok és Veress Károly lelkipásztor üdvözlése után az ősi templomban Máté ev. 11: 1—12. alapján Keresztelő János prófétai küldetéséről, Krisztus által tett bizonyosságtételről beszéltem és kifejtettem, hogy nekünk is a testi nyomorúságok és csapások börtönében Krisztus bizonyosságtételét kell várnunk. Darabokra szaggatott országunk is elnyomó hatalmak börtönében várja a szabadulás bizonyosságtételét.

Nyírturai templomunk egyike a legrégebbi református templomoknak. Eredetileg gótikus építésű katolikus templom volt s belső portáléján gótikus írással az 1488-as évszám olvasható.

A gyülekezetnek szellemi, anyagi, erkölcsi és iskolai életét a közismerten kiváló lelkipásztor vezetése alatt minden tekintetben dicséretre méltó szép rendben találtam. Buzgó templomlátogatás, élénk ifjúsági egyesületi és belmissziói élet jellemzi ezt a szép gyülekezetünket. A lelkipásztor buzgósága új gyülekezeti otthont létesített, mely az egész egyházmegyében ezideig még egyetlen. A 30%-os egyházi adó és a 46 kat. hold egyházi föld jövedelme az anyagi állapot kiegyensúlyozott voltát biztosítja.

Október 4-én reggel *Nyírpazonyba* mentünk, hol Szakoly András községi bíró és Nyerges Ferenc lelkipásztor üdvözlése után a templomban János ev. 16: 1—7. versei alapján arról beszéltem, hogy amint az Úr Jézus az Atyától a világ világosságául küldetett el, úgy nekünk is arra kell törekednünk, hogy mi is a világosság fiai lehessünk.

A nyírpazonyi templom XIV. századbeli gótikus építmény, melyet 1922—26-ban bővítettek ki és újítottak meg. A lelkészi lakás Pálóczy Horváth Mária egykori kastélya, melyet a nagy alapítványtevő 80 kat. hold földbirtokkal együtt az egyháznak hagyományozott. Az alapítványi föld jövedelméből az egyház 155,000 aranykoronát gyűjtött össze templomépítés céljára és ezt az összeget az egyházmegyei pénztárnál kezelte. Az egyházmegyei pénztár a nála letétként kezelt összeget különböző egyházi közintézményeknél (Kálvineum, egyházmegyei gyámintézet stb.) kölcsönként helyezte el, s bár az egyház maga több ízben kérelmezte annak kifizetését, hogy temploma építéséhez hozzáfogasson, de az egyházmegye vezetősége a kérelmet arra való hivatkozással odázta el, hogy nem volna tanácsos az adós közintézmények anyagi helyzetét

a kölcsönadott tőke visszafizetésének erőszakolásával váltságossá tenni. Ennek következménye az lett, hogy a pénz későbbi devalvációja következtében az egyház összegyűjtött nagy tőkéje teljesen megsemmisült, s ma az addig adósságmentes egyháznak több mint 37,000 pengő adóssága van, s köztartozásait sem képes rendszeresen kifizetni, jóllehet az alapítványi földbirtoka mellett mintegy 78%-os egyházi adót visel. A vallásos és erkölcsi élet buzgó s a lelkes és felesége széleskörű belmissziói munkát folytatnak.

Anyagi helyzetük megjavítására s az egyházi közérdek javára hozott áldozatok viszonzásául 20,000 pengőnek megfelelő közalapi tőkekamatsegélyt kérnek.

Ismételten szerencsém volt itt Mezőssy Béla és Kállay Miklós volt miniszter urak tisztelgő látogatását fogadni.

Ugyanez nap délután a kótaji egyházközségbe mentünk át, ahol Jármí Menyhért nagybirtokos, egyházi főgondnok üdvözlése után a templomban az Apostolok Cselekedeteiről írott könyv 20:17—28. versei alapján arról beszéltem, hogy amint Pál apostol nem vonogatta magát a Krisztus ügyében a szenvedésektől, úgy kell nekünk is tűrnünk a Krisztusért és gondot viselnünk az Úr Jézus nyájáról.

A gyülekezetben a templomlátogatást eléggé buzgónak, az úrvacsorával élők számát dicséretreméltóan magasnak találtam. A nagyobb részben más-vallású lakosok között a reverzálisok aránya számunkra kedvezőnek nem mondható. Anyagi vonatkozásokban a gyülekezet sok bajjal küzd, a mind-össze 4 kat. hold föld jövedelme a 60%-os egyházi adó mellett is a folyó kiadásokat alig fedezi.

Október 5-én a búi egyházközséget látogattuk meg. Ez volt az utolsó állomása a generális vizitációnak. Sajnálattal kell jelentenem, hogy nemcsak a sorrendben, hanem az egyházi közállapotok tekintetében is utolsó helyre kell ezt a gyülekezetet soroznom.

Báthy Kálmán községi bíró és Dr. Tólas Áron lelkipásztor üdvözlése után a templomban Lukács 15:11—24. alapján a tékozló fiú történetéről beszéltem. Kifejtettem, hogy a szülei megbocsátó szeretet mindig keblére fogad bennünket, pedig mi valamennyien tékozló fiak vagyunk. Lelkünk drága mennyei kincseivel könnyelműen bánunk és ember-társainktól elszenvedett bántalmak miatt könnyen elhagyjuk Istent, a mennyei Atyát és az ő házat, a templomot.

Beszédemmel a gyülekezet kebelében észlelhető visszas jelenségekre kívántam rámutatni, mert ez a gyülekezetünk az áldatlan és békétlen helyi viszonyok miatt a régi virulásból határozottan sajnálatos hanyatlásba süllyedt.

A papválasztásból kifolyó ellentétek miatt, nemkülönben a lelkipásztorral való személyes meghasonlás következményeként a gyülekezet egy része templomba nem jár. Sok a vegyesházasságkötés s a reverzálisok arányszáma kárunkra feltűnően kedvezőtlen. Javunkra kötött egyezséget egy pár, kárunkra pedig hat pár. Szokásban van a temetők kivilágítása. A régebben szép díjakat is nyert egyházi dalárda nem működik. Számadásokat, költségvetéseket nem találtunk, mert az eredeti iratok a lelkipásztor ellen indított fegyelmi ügy irataihoz vannak

csatolva. Az egyházi zárószámadások nem készültek el, mert annak okmányai s a pénztári naplók szintén a lelkipásztor fegyelmi ügyének iratai között vannak.

Egyházi adó a gyülekezetben nincs, mert az egyházközség számára jövedelmező 310 magyar hold kitűnő minőségű föld jövedelme gondos kezelés mellett az egyházi kiadásokat bőségesen fedezhetné. A jelentékeny, kb. 400 mm. búza haszonbér hátralék miatt az egyház köztartozásainak jelentékeny része nincsen kifizetve.

Nyilvánvaló ezekből, hogy az Andrássy Kálmán hosszú évtizedes és eredményekben gazdag munkássága, mely a búi egyházat a virágzás magas fokára emelte, az áldatlan viszályok s az egyetértés hiánya miatt sajnálatos veszélyben forog.

A generális vizitáció pozitív rendelkezéseket nem kíván tenni, mert a lelkipásztor ellen elrendelt fegyelmi vizsgálat bírói döntésének praejudikálni nem akart.

Nagy általánosságban azt tapasztaltam, hogy a meglátogatott gyülekezetek legnagyobb részében a lelki és anyagi ügyek harmonikus rendben vannak. A lelki élet terén csupán Ibrányban és Bújban találtam fogyatkozásokat. Ibrányban a szekták elleni küzdelem örli fel az egyébként buzgó lelkipásztor vigyázó készségét, Bújban pedig a lelkipásztor és gyülekezet közötti kiélezett ellentét hat vissza hátrányosan a lelki élet kívánatos fejlődésére.

Az anyagi helyzet még a mai súlyos gazdasági viszonyok nyomása alatt is a legtöbb egyházközségben megnyugtatónak mondható. Szabolcsban, Gávan, Tiszabercen, Paszabon és Bújon egyházi adó nincs, mert ezekben az egyházközségekben részint áldott emlékü hagyományozók, részint okos előrelátással szerzett tekintélyes földbirtokok jövedelméből az egyházközségek évi normális kiadásai bőséges fedezetet találhatnak. A többi meglátogatott egyházközségek túlnyomó részében is az egyházi adó mélyen alatta marad az országos normális átlagnak. Különösebb nehézséget csupán Tiszarádon, Ibrányban, Kótajban és Nyirpazonyban találtam, de körültekintő gondossággal és az egyházi közalap megértő támogatásával ezeken az egyházközségeken is könnyen lehetne segíteni.

A gyülekezetek lelkipásztorai között a testvéri egyetértésnek és a külső formákban is megnyilatkozó szeretetnek oly imponáló jeleit találtam, amelyek míg egyrésztől őszinte örömmel töltöttek el, másrésztől beszédes bizonyosságai az egyházmegyei elnökség megértő és szakavatott irányításának.

Feltűnő és örvendetes jelenség volt számomra az egyházi középületek, templomok, lelkészlakások és iskolák mintaszerű rendbenléte s alig volt egyetlen egyházközség is, melyet ilyen vonatkozásban utasítanom kellett volna. Minden egyházközségben intenzív belmissziói munkát, élénk egyesületi, ifjúsági, nőegyleti és egyháztársadalmi buzgóságot találtam. A kis gyülekezetek legtöbbjében énekkarok meglepő szép szereplése gyönyörködtetett.

Hasonlóképpen nagy örömmel töltött el az a körülmény, hogy az egyházi és polgári vezetőség között mindenütt teljes egyetértést és jóviszonyt találtam.

Zűrzavar a protestáns egyházi énekköltészet közös emlékei körül

Régóta figyelem s különösen így a reformáció emléknapja után mindig élesebben és hangosabban látom jelentkezni azt a bábeli zűrzavart, ami a protestáns egyházi énekköltészet közös darabjai körül uralkodik.

Mindenik magyar protestáns felekezet ajkán él egynéhány olyan gyülekezeti ének (s mondhatjuk, ezek a legszebbek!), amelyeket a magyar reformáció hőskorából, a közös szülői hajlékból hozott magával, mint testvéri bélyeget, a különböző utakra induló testvérfelekezetek mindegyike. *S fájdalmas iróniája sorsnak, hogy éppen ezeket a „nyelveket egyező hitre” hozó énekeket nem tudjuk mi, magyar protestánsok sohasem együtt énekelni.* Nem tudunk ezekkel a felbecsülhetetlen értékű történelmi közös emlékekkel kellő hatással demonstrálni a szigorúan egységes istentiszteleti kultusszal dicsekvő róm. kath. egyházzal szemben.

Itt van mindjárt az „Erős várunk...” kezdetű énekünk. Mi, magyar reformátusok ezt az éneket a zsinat által elfogadott dallam, ritmus és szöveg szerint *egyöntetűen* énekeljük. Nem így evangélikus testvéreink. Ők ugyanennek az éneknek többféle dallam- és szövegváltozatát ismerik. Sajnos, ezeknek a változatoknak egyike sem azonos azzal, amit mi a saját énekekönyvünkben ismerünk. (Az ág. hitv. evang. egyetemes egyház éppen most fáradozik azon, hogy újszövegfordítással egységesé tegye ennek a tősgyökeres lutheri éneknek a használatát.) Aztán baj van — hogy csak az ismertebbeket vegyük — a „Térj magadhoz...”, „Jövel Szent Lélek...”, „Mennybéli felséges Isten...”, „Ez esztendőt megáldjad...”, „Az Istennek szent angyala...”, „Krisztus Urunknak áldott születésén...”, „Szívünk vigassággal ma bétölt...”, „Dicsőült helyeken...”, „Ne szállj perbe...”, stb., stb. — kezdetű énekek dallamával és szövegével. Idesorozhatunk még néhány közösen használt zsoltárt és egy-két régi temetési éneket is. Egy sem akad ezek közül, amelyik tökéletesen hasonlítana egymáshoz. Mert amelyiknél az utolsó kátafejjig egyezik a dallam, ott nem egyezik a szöveg s ebből kifolyólag a ritmus sem. Ahol a szöveg azonos volna, ott a dallamban van eltérés.

A magyar protestáns felekezetek testvéri jellegét az eddiginél jobban kidomborítaná, ha a közös használatba átment *közös eredetű* énekeket teljesen azonos szöveggel és dallammal énekelnék az összes protestáns templomokban s minden olyan alkalommal, amikor a testvéri együvértartozás eszméjét kell a világ előtt demonstrálnunk. (Pl. az évről-évre megtartott s országos érdeklődéssel kísért közös reformációi emlékünnepek.)

Közös protestáns énekügyi bizottságnak kellene revízió alá venni az össze-vissza variált énekeket s az eredetivel összevetve, megcsinálni az egységes szövegű és dallamú közös énekeket, amiket azután mindegyik magyar protestáns felekezet felvenne a saját énekekönyvébe.

(Tiszaföldvár.)

Szabó Gyula.

„Nem lehetne az egyházi adót leültni? ...

Nem leszállítani, nem elengedni vagy törölni belőle, nem több évre beosztani a hátralékot, hanem „leültni”, t. i. a tömlőben! ...

A legkeserveesebb és legtöbb lelkipásztori okosságot, türelmet és fegyelmelzést kívánó papi szolgálatot kellett végezni a minap új helyemen: adószedés alkalmából segitettem az egyház gondnokának kikeresni az adókönyvből a neveket és ekkor kérdezte valaki: „Tiszteleles uram, nem lehetne ezt az egyházi adót leültni?...”

Elált a lélekzetem, mert ilyent még sohase hallottam. Láttam komorarcú adófizetőket Biharban, Szatmárban, fogcsikorgató és durvaszavú „egyháztalagokat” Hajdúban „papbér” fizetéskor, de ilyen könnyelmű — szeretném azt mondani: svihákos — felfogással még nem találkoztam.

Nem volt az illető sem elkeseredett, sem goromba, sem éhező vagy rongyos, de látszott rajta, hogy eddig nem találkozott senkivel, akitől egyházi ügyekben megfelelő, példás tanítást, vallásos kérdésekben komoly magatartást látott, illetve kapott volna! Nem rossz ember, fizetett is valamennyit, de a többi tartozásáról, azt mondja, nem felel. „Nem lehetne azt leültni?...”

Nem fenyegetőzik, mint ama másik, hogy baptista lesz, sőt fenn akarja tartani az egyházat, le is dolgozna — mester ember —, de fizetni, — mondja mosolyogva — azt nem tud! ...

Mindig bámultam — de magamban el is ítélem — azokat a papokat, akik maguk szedték — törvény ellenére — az egyházi adót. Nemcsak azért, mert sok bántást kellett lenyelniök, de azért is, mert ezzel jóidőre visszavetették azt az eszmét, igazságot és elgondolást, hogy a hívek nem „neki” (a papnak) tartoznak és fizetnek, hanem egyházunknak! Sok helyen a pap kap legkevesebbet az adóból.

Nagyon jól tudom, hogy igazi lelkipásztori lélek számára az ilyen találkozás is jó alkalom a missziói munkára, de általában az a tapasztalatom, hogy az adókönyvvel, végrehajtással babráló lelkipásztort nem tartják jó embernek! Sokkal jobb ember a nép szerint a bajokat eltussoló, adósságok rendezését halogató, fizetési halasztásokat adó, hitegető, fűt-fát ígérő pap, aki aztán természetesen maga is, egyházával együtt, süllyedez, bukdácsol egyik váltótól a másikig, míg a végrehajtó pecsétet vagy dobót nem üt a lefoglalt ingatlanok és ingóságok fölött.

Az adószedéseknek mégis van valami tanulsága. Mindenekelőtt az, hogy nem ismerheti és nem kritizálhatja a lelkipásztori munkát, hivatást az, aki csak távolról vagy irodából nézi a papok küzdelmes szolgálatát. Továbbá, hogy ne ítélkezzenek és ne beszéljenek lekicsinylőleg a falusi pásztorok munkájáról azok a városi papok és tanárok, akik csak prédikálnak, esetleg bibliaórákat tartanak, de nem adminisztrálnak, mert helyettük a gazdasági hivatal, gondnoki hivatal, számvevői, jegyzői hivatal stb. intézi az anyagi ügyeket.

Falusi lelkipásztor igehirdetésének egyik legnagyobb ellensége az adókönyv.

Mit tudna csinálni az a „szoba-belmisszió“ hőse, az a fölényes és öntelt ifjuóriás, ha falusi pappá „süllyedne“, (bocsássátok meg ezt az idézetet kedves testvéreim és sorstársaim!) és egyszer elébe állana egy darabos ember, hogy szeretné az egyházi adót leülni??...

Másik tanulság az, hogy nem ismerjük eléggé népünk hibáit, erényeit, lelkét, hitét, bűnét és résen, talpon kell lennünk. Ha valahol és valaha szükség volt, nekünk szükségünk van erre az igére: „*imádkozzál és dolgozzál!*...“

Minden imánk áldott dolog és minden dolgunk áldott imádság legyen...

(Tivadar.)

Kósa Béla.

Tudomány és irodalom

Régi iskolai törvények

Fordította s közli: Dr. Nagy Sándor.

Közismert dolog hogy hazánkba a reformáció lelkét azok a magyar ifjak hozták be magukkal, akik a hitjavítás előtt még csak szórványosan, Luther fellépése után azonban már rendszeresen keresték fel itthoni iskoláinkból a wittenbergi egyetemet. Ezek az ifjak az egyetemi kötelekeken kívül egy kedvesen bensőséges társaságban éltek, melynek a „coetus“ nevet adták. Ennek szellemét a nemzeti együvértartozás és a testvéri szeretet érzése irányította, keretét pedig némely szabályok adták meg, melyek az együttélés zavartalanságát s a szellemi egységét igyekeztek biztosítani. Annyira jól beváltak ezek a rendszabályok s 1571-re már annyira kibővültek, hogy a coetus tagjai írásba foglalták, megtartásuk fogadalmaként aláírták s később az újonnan érkező tagokkal is esetről-esetre aláírták.

Jelentősebbekké váltak később ezek a rendszabályok, mint a szerzőik maguk is gondolták volna: alapjaivá lettek az itthoni protestáns iskolák szervezetének. A debreceni református Kollégium első, de ma már csak az 1657-i iskolai törvény egyes utalásaiból Lex antiqua néven ismert szervezete szintén ama wittenbergi coetus mintája után halad. Ha most már meggondoljuk, hogy Kollégiumunk szervezete az első alapvetéstől kezdve az 1657-i törvényen keresztül egész 1792-ig meglehetősen változás nélküli, méltán érdekelhet bennünket egész terjedelmében úgy a wittenbergi magyar coetus házi szabályzata, mint az azt továbbfejlesztő 1657-i iskolai törvény. Készségesen tettem hát eleget ama többoldalról jött kérésnek, hogy e két törvény latin szövegét magyarra lefordítsam s a „Debreceni Protestáns Lap“-ban közzétegyem. A két törvény íme a következő:

A wittenbergi magyar diákok 1571. évi magántörvényei.

Az örökkévaló s elválaszthatatlan Atya, Fiú és Szentlélek, Szentháromság, egy igaz Jehova nevében. Az 1571. évnek Gyögyről nevezett április 24-i napján a tisztas tudományok végett Vittenbergában egybegyült magyar nemzetiségű testvérek, hogy e

nép ifjúsága a maga hivatásában annál könnyebben megtartassék, közös megegyezéssel az alábbirott életszabályzatot hozták, hagyták jóvá s a széniornak nyújtott jobbal erősítették meg.

I.

A kegyesség és a keresztyén vallás egyetemlegesen és egyenként arra kötelezi társaságunk (respublica) polgárait, hogy elvetve maguktól a gonosz és léha erkölcsöket, tanuljanak magukra öltetni olyan érzelmeket és a léleknek olyan megfontolásait, melyek a kegyesség minden szolgálatában okvetlenül szükségesek (s tanulják meg), hogy naponként való elmélkedésükben a mennyei Istenhez tanácsért arra való emlékezéssel folyamodjanak, hogy minden terük balul üt ki, ha dolgaikban nem Istent választják vezérül.

II.

Mivel pedig még a jól berendezett társaságot sem tarthatja meg más, csak a kölcsönös szeretet, mely a polgárok közül a meghasonlást kirekeszti, az egyetértést viszont biztosítja, azért egyetemlegesen kívánjuk, hogy ez érzést mindenki épügy ápolja, mint a kegyességet s nem szeretnők, ha valamelyik tanuló melléhagna annak, ami a béke és az egyetértés közös biztosítékának látszik.

III.

Tehát elsősorban mindenektől egyenlőséget követlünk, mert éppannyira ítéljük ezt a béke ápolójának, mint az egyenlőtleniséget a visszavonás melegágyának: hogy nevezetesen ifjak és öregek egyenlők legyenek a kölcsönös szeretetből fakadt kötelességek szerint. Mindazáltal a coetus szeniorát, kit a testvérek a nyilvános szolgálat ellátására együttes szavazással választanak meg, az egyenlőségből kivett nagyobb tisztelettel és figyelmetességgel kell környezni, mint olyan férfiút, ki a társaságban fejedelm és vezér. Mert ennek szolgálata arra fog kiterjedni, hogy minden egyenetlenkedő és békebontó polgárt, ha az ő üdvös intéseinek nem engedelmessékedik, először keményen megfeddjen, tévesztett útján pár figyelmeztetéssel megállítson, semmiképpen javulást nem tapasztalva, a coetus közös gyűlése elé terjesszen s végre a nyilvános tanács konzisztóriumához továbbítsa, hogy kárhozatos dolga ott intéződjék el.

IV.

Ha valaki ily módon megveti a coetus intézményének ama rendeltetését, mely annyi éven át igazolódva jó hírt szerzett hazánknak, személyválogatás és fontolgatás nélkül fosztassék meg gyűléseztünk javaitól, mivel a jó rendnek megvetőjévé lett.

V.

Mindenek pedig gondot fordítani tartoznak arra, hogy társaságunk nyilvános összejövetelein, kellő időben és a kegyes foglalkozáshoz illendő komoly arccal jelenjenek meg, nehogy valakinek vakmerő és arcátlan bohóckodása megsértse mások lelkületét, kivált pedig magát Istent, aki az efféle kegyes intézményeknek szerzője és szemlélője. Mert ha valaki

ellenkezőleg cselekszik, azt a szénior, mint az erkölcs böles felügyelője, szigorúan feddje meg és az egész gyülekezet jelenlétében roppantul szidja meg.

VI.

A disputációk lefolyásának rendjét tovább is olyanak óhajtjuk, amilyenek az apostol elébünk szabta, hogy t. i. ketten vagy hárman beszéljenek. Éspedig: a védő (respondens) döntse meg a támadó (opponens) érveit, mi ha neki nem sikerülne, megjegyzéseinek közbeiktatásával a szénior vessen véget a vitának; a többiek közben feszült figyelemmel hallgassanak és ítéljenek. S ha talán a széniornak nem volnának eléggé alkalmas gondolatai a felhozott érvek hamisságának kimutatására, akkor ha kinek jó szerzők buzgó olvasása nyomán volna megoldáshoz segítő gondolata, azt — az előbb említett szénior iránt való szívességből — szerényen adja elő a mások kétségeinek eloszlatása végett. De mindenki vigyázzon, hogy haszontalan bőbeszédűséggel céltalan és hetyke módon ne zavarja a vitatkozás rendjét, mert különben vagy a szénior inti meg szégyenszemre, vagy ha tovább is szüntelenül harsog, a nyilvános teremből tüstént kitalasztatik.

(Folytatása köv.)

Kálvin és a kálvinizmus cím alatt, a debreceni m. kir. Tisza István Tudományegyetem református hittudományi karának professorai és doktorai egy gyűjteményes Institutio-jubeliumi emlékkötetet írnak, amely Debrecen sz. kir. város és a Tiszántúli Református Egyházkerület könyvnyomda-vállalatának áldozatkész kiadásában fog megjelenni. Mint-hogy a szerzők neve, eddigi tudományos szakmunkássága és a kötet számára készülő dolgozataik tárgykötésük egyformán biztosíték afelől, hogy művük Kálvinnak és a kálvinizmusnak olyan alapos és részletes megvilágítása lesz, amilyen magyar nyelven még eddig nem jelent meg ebből az egyházunkat legközelebből érdeklő tudományos tárgykörből: a kötet megszerzését egyházközségeinknek, minden fokozatú iskoláinknak, lelkészeinknek, tanárainknak, tanítóinknak, egyéb egyházi tisztviselőinknek, valamint egyházunk minden más művelt tagjának is jó lélekkel és a legmelegebben ajánljuk.

A magyarországi Református Egyház Egyetemes Konventjének elnöksége:

Dr. Balogh Jenő,
főgondnok, világi elnök.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök, lelkészi elnök.

K. Pap János: Hej Rákóczi, Beresényi. Történelmi színmű 3 felvonásban. A tanító. Vigjáték 1 felvonásban. Mindkettő a Fővárosi és Vidéki Színházak Műsora sorozatában 85. és 86. sz. alatt.

K. Pap János szorgalmas és termékeny munkatársa a Fővárosi és Vidéki Színházak Műsorának; a kezünk alatt levő két füzetecske szerzőnek 20. és 21. darabja.

Mindkét munka irányzatos célkitűzésű s e szempont érvényesítésén kívül a művészi megoldásokkal alig is látszik törődni. Az első színdarab azt a feladatot vállalja, hogy Rákóczi legendás alakjával az ifjúság lelkesedését felkeltse. A főhős személye azonban érthetetlenül meglehetősen a háttérben marad; a második felvonásban pedig egy-

általán nem is szerepel. Kétségtelenül nagyobb feladatra vállalkozott Szerző, mint aminővel megbírázhat. A nyolcévig tartó kuruc-háborút nem lehet egy 32 oldalas kis munkácskában szerencsésen dramatizálni. Helyesebben tette volna Szerző, ha e kornak csak egy epizódját s egy személyét ragadja ki s dolgozza fel.

A Tanító már sokkal szerencsésebb szerkesztő s személyeiben elevenebb. Problémája aktuális: a tanítóképzés színvonalának emelése. Ha párbeszédei olykor-olykor el nem laposodnának, ha a cselekvés szálaít mindvégig kézben tudná tartani, sikerült munkácskának tarthatnók a darabocskát.

Egyszerűbb igényű műkedvelő társaságok számára mindkét munka ajánlható. **N. S.**

Sajtó alatt van és 1936 januárjára minden emberi bizonyossággal megjelenik a Debreceni Magyar Királyi Tisza István Tudományegyetem Református Hittudományi Kara professorainak és doktorainak „*Kálvin és a kálvinizmus*” című kötete, amelyet a kar az Institutio négy százados jubileuma alkalmából boesát közre. A kötet dolgozótársai: Csánki B., Varga Zs., Csikesz S., Kállay K., Erdős K., Révész I., Vasady B., Lang A., Payr S., Ferenczy K., Incze G., Marton J., Miklós Ö., Musnai L., Nagy G., Pongrácz J., Soós B., Szabó Z., Tóth E., Tóth L., Török I., Zsirus J. — Tartalmazni fog Kálvinról és a kálvinizmusról szóló, egyetemes és magyar vonatkozású tudományos értekezéseket, amelyek reformátorunk alakját és gondolkodását, valamint hatásait a legkülönbözőbb oldalokról világítják meg s tárgyuknál és feldolgozásuknál fogva nemcsak a magyar, de a külföldi tudományos irodalomban is újdonságot jelentenek. Éppen ezért minden egyes dolgozat idegennyelvű kivonattal is ki lesz egészítve. A ritka értékes irodalmi jelenségre, amelynek kiadása *Debrecen sz. kir. város és a tiszántúli református egyházkerület nyomda-vállalatának* áldozatkészességét dicséri, nyomatékosan felhívjuk az egyházak, iskolák, könyvtárak, a lelképászorok és minden érdeklődő művelt református egyháztag figyelmét. Kálvint nem elég dicsekedéssel emlegetni, őt ismerni és tanulmányozni kell. A mű lexikon (19×27 cm.) nagyságban, díszes, egész vászonkötésben fog megjelenni. A hatalmas kötet ára előre megrendelve 12 P, mely összeg havi 2 P-jével is befizethető fentemlített vállalat-tól (Debrecen, Böszörményi-út 6. sz.) kért postai befizető lapon. A mű ára megjelenés után kötetenként 15 P. Theologus ifjak, a főiskola igazgatója által igazolt esetben 9 P-ért rendelhetik meg a művet, havi 3 P-s előre befizetett részletre.

Hírek az egyházmegyéből

ALSÓSZABOLCSI EGYHÁZMEGYE.

Október 31. Nádudvaron. Az őszi munkálatok már a vég felé közelednek kint a természet világában, ami a legbiztosabban jelzi számunkra a lelki munka megindulásának drága idejét. Lassanként felszabadulnak hűveink a fizikai munka terhe alól s megnyílik a nagy alkalom, hogy elkezdjük a szántásvetés munkálatát bent a lelkek szántóföldjén. — Lehetne-e nagyszerűbb alkalom az új indulásnak

október 31-nél, a keresztyénség megújuló életének emléknapján?

A nádudvari gyülekezetnek kettős mértékben kedves, felemelő volt ez a nap, mert nemcsak a lelki világosság fellobbanásáért, hanem templomunk új villanyfényének sötétséget űző világosságaért is hála ének zendült az ajkakon. Mészáros Gábor gyülekezetünk tagja vállalta, teljes egészében, hogy maga viseli a villanybeszerelés költségeit.

Délután 5 órára zsúfolásig megtelt a hatalmas templom. A református dalárda Holló Sándor kántor vezénylese mellett egy énekszámmal nyitotta meg az estét. Bibliaolvasás és ima után Karakas Zsigmondné úrasszony csengő tisztahangú szólója csalt boldogságtól pergő könnyeket a szemekbe, majd Kotormán István segédlelkész szavai rázta meg a lelkeket. — Dr. Soós Béla debreceni lelkipásztor tartott ünnepi beszédet. Miért volt szükség a reformációra és mit jelent a reformáció? ezekről a kérdésekről. Mit jelentett a magyar nemzet számára a múltban s mit jelent ma? A Dalárda énekszámra és négy gyermek kedves szavai következtek még, hogy az estét négy új presbíternek: Beke Antal, Ludman Sándor, ifj. Jakab Lajos és Borsos Imre behívott pötpresbítereknek a hivatalos eskütetele zárja be. Lelkipásztor figyelmeztette az esküt tevő új presbítereket, hogy életüknek minden körülmények között példaadó életnek kell lennie, hogy a Szentlélek Isten irányítsa és erősítse őket. Könnyes szemmel tették le az esküt.

Nagy reménységgel indul a lelkek ébresztésének munkája, hadd szántogasson az Ige ekéje új ugart, hogy a belevetett isteni mag teremhessen áldásos nyomán sok jó gyümölcsöt az Ő nagy nevének dicsőségére.

BEREGI EGYHÁZMEGYE.

Bereg jó nyomokon... (Egyházmegyei lelkészgyűlés Vásárosnaményban.) Amennyire és ahogy én látom — mint új ember — a közelmúltban sokat emlegetett és egyik kerületi gyűlésen felosztással fenyegetett *beregi egyházmegye jó nyomokon jár*: „Az Ő nyomdokain!”

Megállapításomat az október 22-én tartott egyházmegyei lelkészgyűlési közgyűlésre alapítom, melynek gazdag és értékes volt a tárgysorozata, emelkedett volt a lefolyása és hiszem, áldásos lesz a következménye.

Vásárosnaményban tartottuk a gyűlést Csatáry Jenő jándi lelkész elnöke alatt. Ő alkalmas és találó bibliai rész felolvasása után szárnyaló imát mondott. (Szerény javaslatom lenne vagy ő, vagy általa felkért lelkésztestvér rövid bibliamagyarázatot tartana. Ez mindenképpen építő és hasznos volna!...)

Őszintén szólok: meglepett a komolyság, amellyel a távollevők igazolását kezelték és tiszteletet parancsoló az az elszántság egyfelől és jóakarát másfelől, amellyel a lelkipásztori palást tisztasága felett egymás között is öröködnék.

Fülhellyel hallottam valamit, hogy régebben tekintélyes pénztárhány is volt, ma azonban némi készpénze van az egyesületnek. Látom, hogy a múlt beismert és megbánt hibáit szívesen elfelejtik. De nem tűrik a megátalkodottságot. (Ennél a tételnél valahogyan úgy érzem, nem gyakoroljuk eléggé az egymásért való imádkozást és nem bízunk eléggé

annak erejében! Pedig megvan írva: „Jézus pedig látván azok hitét!...”)

Támogattuk a felsősomogyi egyházmegye lelkészgyűlésének kérelmét a lelkészi kongrua és korpótlék teljes valorizációja ügyében, megszerveztük a lelkészi köröket, tíz darab részvényt jegyeztünk a Hajdúszoboszlón vásárolandó ORLE üdülőház megvétele érdekében.

Hosszasabban időztünk a Szeretetszövetség javára lelkészgyűlésünk által Vásárosnaményban rendezendő műsoros-estély ügye mellett. A nagyszabású és minden tekintetben sikerültnek ígérkező estély előkészítése egy háromtagú bizottságra bízott. (Kelemen Gyula esperes, Csatáry Jenő egyesületi elnök és Rácz Jenő lelkész.)

Esperesünk bírja Dr. Baltazár Dezső főtiszteletű püspök urunk, ORLE elnök ígértét is, egy előadás tartására. Lesznek zene- és énekszámok, felolvasás (Böszörményi Jenő). Az egyesületünk elnöke és az egyházmegyénk esperese is közreműködnek. Szatmár és Bereg nagy találkozójának ígérkezik ez az este Deo iuvante az új évben a Szeretet jegyében.

Szó volt az esperes egyházában, Vásárosnaményban rendezendő és már ki is tűzött vasárnapi iskola vezetőképzőtanfolyamról (Victor János bácsi). Továbbá a beregi egyházmegyében több helyen tartandó ifjúsági konferenciákról. (Még ezévben Dobos Károlyékkal!)

A Beregi Leányegyesületek Szövetsége is megalkult már korábban Kelemen Gyula esperes buzgólkodására és ha talán itt-ott csak a szebbnél szebb beregi népművészeti kézimunka gyakorlása és pénzkeresés alkalma tartja is össze őket, de szépen kinőhet belőle mindenütt a lelki munka megindításának drága alkalma is!

A háziistentiszteletek tartásának és a családlátogatások fontosságának megállapítása éppenúgy, mint az eddigiek is, azt bizonyítják, hogy Bereg csakugyan *jó nyomokon jár* és a lelkimunkával való törődés, az újabb belmissziói munkákkal való kapcsolódás semmivel sem áll hátrább, mint más egyházmegyében.

Jobbsorsra érdemes népünknek anyagi gondjai között meglehet az a vigasztalása, hogy lelkiügyeivel törődő pásztorai tusakodnak, imádkoznak és dolgoznak érte!... Együtt szenvednek vele!...

Tivadar.

Kósa Béla.

A beregi egyházmegye Kelemen Gyula esperes kezdeményezése és vezetése mellett fokozott lendülettel és gyors iramban teszi meg egyik lépést a másik után a belmissziói munkák és különösen az egyházi szociális tevékenység terén. A folyó év szeptember 27-én tartott egyházmegyei Tanácsülés kimondotta az elmúlt év őszén megalakult 18 leányegyesületnek egységes irányítását és alapszabály szerint jóváhagyta a Beregi Református Leányegyesületek Szövetségének megalakulását, melynek ügyvezető teendőit Kelemen Gyula esperes vállalta el. A folyó év október 22-én tartott lelkészgyűlési gyűlés elkötelezte tagjait a hívek pásztori látogatására és a családi istentiszteletek tartására. Folyó év november 6., 7. és 8. napjain Vásárosnaményban vasárnapi iskolai vezetőképző tanfolyam tartatik id. Viktor János vezetésével, mely alkalommal a tanfolyam résztvevőit a gyülekezet tagjai látják vendégül. Ugyan-

csak ez évben november 14-én Tarpán, november 15-én pedig Csarodán körzeti ifjúsági konferencia lesz, amelyeknek előkészítő munkálataiban és vezetésében Kelemen Gyula esperesen kívül Kovács Péter központi ifjúsági titkár és Dékán Elek egyházmegyei belmissziói előadó vesznek részt.

A vásárosnaményi Református Leányegyesület búcsúja Vajass Klára tanárnőtől. Bensőséges családi ünnepély keretében búcsúztatta a Vásárosnaményi Református Leányegyesület az egyesület vezetőjét Vajass Klárika polg. isk. tanárnőt október hó 27-én délelőtt abból az alkalmból, hogy a nyiregyházi Leánykálvineum igazgatótanácsának egyhangú megválasztása folytán távozik az egyesület köréből.

Az állami iskola tantermét virágokkal díszítették fel az egyesület tagjai és ezek a virágsokrok ékesen szóló bizonyágtételei annak a határtalan szeretetnek, mellyel az egyesület tagjai vezetőjüket körülvették, a zsúfolásig megtelt teremben, az ének elhangzása után Kelemen Gyula esperes-lelkész köszönte meg a hivatalos egyház nevében azt a missziói lelkületű munkát, melyet az egyesület érdekében öt éven át kifejtett. Úgy járt közöttünk, mint egy született papnő — hangzott az esperes szava —, aki lelkének meleg szeretetével Krisztushoz vonta mindazokat, akik csak közelébe férközhettek. Ennél nagyobb elismerést nem kaphat leányegyesületi vezető.

A leányegyesület tagjai nevében Pfeifer Anna virágsokrot és egy értékes kézimunkát nyújtott át a búcsúzó Klárikának könnyes szavak kíséretében.

Meghatva mondott köszönetet Vajass Klára a meg nem érdemelt búcsúztatásért, s szerényen hártva el magától az érdemet, mert mint mondta az ő szolgálata egyedül arra irányult, hogy egyedül Istené legyen a dicsőség!

Református Nőegylet Tiszaszalkán. Felejthetetlen napja volt az október 27-i vasárnap délután a beregi egyházmegyében levő tiszaszalkai gyülekezetnek, amikor a most megalakult Nőegylet 80 tagja tett ünnepélyes fogadalmat az egyház-védő és építő munkára. A fogadalomtétel a délutáni istentisztelet keretében történt, amely alkalommal zsúfolásig megtelt a szép tiszaszalkai templom. Rehó Erzsébet vezetése mellett megjelent a tiszavidi leányegyesület hatalmas csapata is. Az istentiszteleten a kántori teendőket Gáll János vásárosnaményi kántor látta el, aki szólóéneket is adott elő, az igét pedig Kelemen Gyula esperes hirdette magával ragadó erővel. Az esperest útjára elkísérték Rehó Gyula és Rácz Jenő egyházmegyei tanácsbírák is.

A felemelő ünnepi istentisztelet után a gyülekezet egy része az állami iskola termébe vonult, ahol műsoros vallásos-délután volt, melynek legkiemelkedőbb számát Vajass Klára nyiregyházi polgári iskolai tanárnő bibliamagyarázata jelentette. Több alkalmi ének és szavalat elhangzása után a tiszaszalkai Nőegyesület megtartotta első szeretetvendégségét száz résztvevővel s ezen vendégül látta az esperest és kíséretének tagjait. Teljes számban jelen volt a presbitérium is. A tiszaszalkai református egyház e nagy lelki megmozdulását Isten néhány buzgó lélek: Sebestyén Árpád és felesége, Poócs Margit és Balácsi Bertus úrleányok ügybuzgóságával készítette elő.

BÉKÉSBÁNÁTI EGYHÁZMEGYE.

A békésbánati református egyházmegye október 17. és 18. napjain tartotta ezévi rendes közgyűlését Hódmezővásárhelyen. Dr. Széll Gyula gondnok elnök megnyitójában II. Rákóczi Ferencről emlékezett halálának 200. évfordulója alkalmából. Harsányi Pál esperesünk jelentésében visszatekintett arra a másfél évtizedre, mely az egyházmegye megboldogult előbbi esperesének, Futó Zoltánnak halála óta eltelt. Istennek való hálaadással jelentette, hogy a nagy anyagi szegénységben a lélek gazdagsága bontakozik ki olyan alkotásokban, amilyen a szentesi református otthon, a szegedi KIE-otthon, a csongrádi új imaház. Az egyes egyházakat érintő ügyek elintézésével ért véget a közgyűlés.

A vasárnap megszenteléséért. Hódmezővásárhely szeptemberben tartott városi törvényhatósági gyűlésén elhatározta, mégpedig egyhangú határozattal, hogy az országos vásárokat a törvényhatóság területén vasárnapról hétköznapra kell tenni.

BIHAR-ÉRMELLÉKI EGYHÁZMEGYE.

Az érmelléki lelkészi kör október 22-én Nagylétán tartotta értekezletét, amelyen résztvett nyolc lelkész és hat tanító, s jelen volt *Székelyhíd* Béla esperes is. Az értekezlet énekléssel és *Bodor Pál* kókadi lelkész, köri elnök buzgó imádságával kezdődött, azután *Csokonay József* bagaméri lelkész ismertette azt a tervezetet, mely a dunamelléki egyházkerületben *gyülekezeti napok tartását* célozza. Megállapította az értekezlet, hogy az egyes gyülekezetekben több napon át tartandó konferenciák rendezése nem valósítható meg olyan nagy apparátussal és költséggel, mint ahogy a tervezet szeretné. Ehelyett egyházmegyénk minden lelkészi körének azt a jól bevált rendszert ajánlja, amelyet az elmúlt évben már az érmelléki lelkészi kör gyakorolt, hogy t. i. november elejétől február végéig az egyes lelkészi körök rendeznek minden gyülekezetben *egy* vasárnapon hitébresztő összejöveteleket. Ilyen alkalmakkor aztán előre beosztott két lelkész, egy tanító és egy tanítónő szól a gyülekezet felnőtt tagjaihoz, illetve fiú- és leányifjúságához és a helybeliek szavatai vagy énekszámai adnak keretet az összejöveteleknek. Az értekezlet mindjárt meg is állapította az érmelléki lelkészi körben a téli missziói munkaprogramot.

Radó József nagylétai lelkész a budapest-zuglói egyház presbitériumának *az elváltak esketésére* vonatkozó javaslatát ismertette széleskörű történeti megalapozottsággal. A javaslat bizonyos esetekben megtagadja az elváltak újra esketését, egyházi bíróságának előzetes kivizsgálását kívánja és az első eskü alól feloldozást is követel. Az értekezlet számot vetett azzal, hogy előbb egyházi törvénykönyvünk és liturgiánk gyökeres megváltoztatására volna szükség, ha a javaslatot gyakorlatba kívánánk átvinni, másfelől pedig az „oldás és kötés” jogát hitelünkkel ellenkezőnek tartja. Szomorú szívvel látja ugyan az elválások gyakoriságát, de kénytelen napirendre térni a javaslat felett.

Végül *Nagy Márton* újlétai lelkész a hevesnagykunsági egyházmegye lelkészegyesületének azt a javaslatát ismertette, mely *az egyházmegyei képviselők számát* az eredeti egyházkerületi javaslatban foglalt számokra kívánja felemelni. *Székelyhíd* Béla

esperes felvilágosító szavai után az értekezlet a javaslat felett napirendre tér, mert a mai súlyos gazdasági helyzetben nem tartja szükségesnek, hogy az amúgy is népes egyházkerületi közgyűlés tagjainak száma emeltesse. Az értekezlet tagjai végül barátságos közeheden vettek részt.

A Dóczy-intézet tanítónőképzőjének növendékei 34-en két tanáruk vezetésével október 20-án az egyházmegye két gyülekezetét: Álmosdot és Bagamért látogatták meg. Délelőtt Álmosdon vettek részt az istentiszteleten, amelyen *Dr. Illyés* Endre vallás-tanár hirdette nagy hatással Isten Igéjét. Istentisztelet után a hősök emlékművét és a névtelen Bocskay hajdú-katona szobrát koszorúzták meg — emlékbeszéd és karének kíséretében, majd *Székelyhidy* Béla esperes közvetlen előadását hallgatták meg, aki Álmosd község és a református egyház múltját és jelenét ismertette a leányok előtt. Ebédre *Dobsa* Sándor főgondnok lelkes magyar szeretettel látta vendégül a leánysereget. Délután Bagamérba mentek át és ott gazdag műsorú vallásos-ünnepélyt rendeztek a templomban. Itt is megkoszorúzták a hősök emlékművét, majd *Kocsis* Béla községi főjegyző vendégszerető házában vacsoráztak s azután visszatértek Debrecenbe — magukkal vivén a magyar falvak ismeretének, szeretetének és megbecsülésének érzését.

Az alsó-sárréti lelkészi kör október 20-án Berettyószentmártonban tartotta meg egynapos gyülekezeti napját; a gyülekezeti napon résztvett a kör lelkészi és tanítói kara. A sikerült nap gazdag elmélyülésével nagy hatással volt a gyülekezetre.

DEBRECENI EGYHÁZMEGYE.

A Debreceni Református Egyházmegye az évi rendes közgyűlését Debrecenben október hó 22-én tartotta meg. Előző napon belmissziói és tanügyi bizottsági ülések, délután pedig előértekezlet volt. Az anyagi erők hiányai megakadályozták az egyházmegyét abban, hogy az idén két gyűlést tartson. Meg is látszott a tárgysorozaton, zsúfolt és súlyos pontokat kellett a rövidre szabott időben megvalósítani. Istennek legyen hála, mindez szépen és zökkenés nélkül sikerült is.

Az esperes emelkedett beszédben vigasztalta meg a csüggeteg szíveket. Feltárta, hogy akik a régi, boldog időkre hivatkoznak, tévednek, ha azt hiszik, hogy a múlt boldog volt. A múlt is eléggé tele van olyan momentumokkal, amelyek eléggé elszomorítóak. Istenben kell bízunk a mai gondterhes napokban s a szabadulást és segítséget is Tőle várhatjuk. Azután elparentálta a halottakat és üdvözölte, akik újonnan jöttek be egyházmegyénk kebelébe. Megemlékezett a gyűlés arról a nagy veszteségről, amit jelent országos vonatkozásban *Dr. Némethy* Károly a budapesti egyházmegye főgondnokának, az egyházi életből való visszavonulása.

A tárgysorozat kiemelkedőbb pontjai voltak az esperesi jelentés a kanonika vizitációról és az időszaki jelentés. Mindkettő hű tükörre volt az egyházmegye életében végbemenő eseményeknek. Bár elszomorító jelenségek is szerepeltek, de ezeket mégis elhomályosította az, hogy minden nehézségek mellett is vannak biztató jelenségek is. Debrecen két templomot is építtetett. Gondoskodott új lelkészi lakásokról. Renováltatta szép Kossuth-utcai temp-

lomát. Újabbban a hitélet olyan szép megmozdulása látható ezekben a jelenségekben, amelyek kihatnak a vidéki eklézsiák életére is. Debrecenben az adakozó szívek megszorodtak és nemesen vetélkedve igyekeznek egymást a szeretetmunkákban megelőzni... Sajnos, hogy sok gyülekezetünk szenved a mindig tartó gazdasági válság miatt. Sok már a roskasztó terheket nem is bírja és nincs kilátás a pusztulástól megmentő segítségre. Bizonyára Isten nem nézi sokáig a sok bajt és szebb napokat is fog hozni. A lelkipásztorok kitartanak öröhelyeiken s a vezetőség erősen tartja a kormányrudat. (Ö. L.)

Október 31-ét, a reformáció emléknapiját hagyományos ünnepi keretek között ülte meg debreceni gyülekezetünk. Minden templomunkban délelőtt két istentisztelet volt, külön a felnőttek és a gyermekek számára. Ez évben is megtartotta ünnepélyt a gályarabok emlékoszlopánál és a Kollégium dísztermében a theológus ifjúság. Ezen az ünnepélyen beszédet tartottak *Dr. Varga* Zsigmond egyetemi tanár, hittudománykari dékán, *Hadházy* Sándor kollégiumi szenior és *Orosz* Árpád IV. é. hittanhallgató. Ünnepélyt rendeztek az egyházrészek és a Keresztény Ifjúsági Egyesület is.

FELSŐSZABOLCSI EGYHÁZMEGYE.

A felsőszabolcsi lelkipásztorok és tanítók ének-kara október 23-án Mándokon tartotta második kultúr-estélyét. Ez a kultúr-estély összeesett *Batta* Zoltán ottani lelkipásztor ünnepélyes beiktatásával, ahol az énekkar két énekkel tette bensőségtejjesebbé Isten dicsőségének szolgálatát. Mind a beiktatás, mind a kultúr-estély felejthetetlen élménye lesz úgy a gyülekezetnek, mint az azon résztvevőknek.

Az estély műsorán a *Zsádon* Antal kisvárdai kántortanító karnagy briliáns vezetésével szereplő énekkar régi és új klasszikus darabokat és nagy tetszést kiváltó katonanótákat adott elő nagy sikerrel. A két *Zsádon*-testvér megható érzéseket kiváltó zeneszámai, *Pethő* Károly gyulaházi lelkipásztor tragikus levegőt sugárzó „A vén kuruc legendája” c. szerző által felolvasott verse s mosolyra derítő versfényképsorozata, *Veressné* Főző Erzsébet bársonyos melegségű novellája, *Kun* Szabó Gyula esperes úr zamatos magyar nótáinak *Bereczky* Zsigmond dombrádi tanító által interpretálása a szerző hangulatos zongorakíséretével méltó kísérője és megelőzője volt annak a nagyhatású előadásnak, amelylyel *Görömbey* Péter nagykallói történetbúvár lelkipásztor, a bátor és ékesszavú historikus utólréthetetlen közvetlenséggel mutatta ki, hogy volt már egyszer országhatár a Tisza partja és a hallgatóság zúgó tapsával jutalmazva tett hitet arról, hogy nem lesz mindig, nem lesz soká határ a szőke Tisza zúgó habja.

Ennek az énekarnak a működéséről szólva, lehetetlen meg nem emlékezni arról a fáradhatatlan és eredményes lelkes munkáról, amivel ennek az énekarnak a megszervezésével és összetartásával és az eddigi kultüresték megrendezésével *Arj* Antal laszkodi lelkipásztor, tanácsbíró az egyetemes reformátusságnak szolgál. Buzgósága nélkül a temető csöndje volna az a néma közöny, aminek fejfáit életre mozditani akarja ez a minden támogatásra érdemes énekkar.

Jelenvolt.

HEVESNAGYKUNSAGI EGYHÁZMEGYE.

A **tiszainokai** gyülekezet példás buzgósággal ünnepelte meg a reformáció 418. évfordulóját.

Bár kissé szokatlan volt a hétköznapra eső okt. 31-ike megünneplése, mégis a harangok ünnepi istentiszteletre hívogató szavára számosan gyűltek össze a templomba ünnepelni. *Szokody Gyula* lelkipásztor Luk. 12:35. alapján tartott hatalmas tanítást a Krisztust éberen és hűségesen váró szolgákról.

Este 1/2 órakor *reformációi-émléknepély* volt az I. számú iskolában. A zsúfolásig megtelt terem kicsinynek bizonyult a gyülekezet tagjainak befogadására s egyetlen hely sem maradt üresen.

A XLVI. zsoltár elénekzése után lelkész bibliaolvasással és imádsággal nyitotta meg az ünnepélyt. *Csekey László* kántortanító „*Mi is az a reformáció?*” címen mutatott rá október 31-ike jelentőségére és ismertette *Luther Márton* reformátor életét és reformátori munkáját.

„*Miért is vagyok református?*” címen *Szokody Gyula* lelkipásztor tartott ünnepi beszédet, magával ragadva a hallgatóság figyelmét. Könny csillogott a szemekben, amikor az ősök buzgóságáról, a templomot és iskolát építő elődök áldozatkészségéről, üldözésekről, a hitnek embereiről, az Isten megtartó kegyelméről beszélt. „*Miért vagyok református?* Azért — mondotta —, mert az édesanyám könnyes szemén, örző imádságán, zsoltáros ajkán, az édesapám konok, kálvinista, nyakas magyarságán, tanítóim fáradhatatlan munkáján keresztül megismerhettem az élő Istent. S az Igén át ezt a konok, nyakas életemet az Isten elé tehetem mindenestől a Jézus Krisztus által! *Azért vagyok református, mert senkié másé, csak egyedül az Istené vagyok!*”

Csontos Jolán, Szabó Ilonka, Lapu Imre és *Csekey Tibor* iskolás növendékek jól sikerült szavatai, *Luther Márton*: „*Erős vár a mi Istenünk!*...” eredeti énekének lelkész és kántor által előadott énekkettőse nemcsak változatossá, hanem sokkal inkább maradandó értékűvé tette az ünnepélyt.

KÖZÉPSZABOLCSI EGYHÁZMEGYE.

Az **újfahértói** gyülekezet felemelő vallásos-estély keretében emlékezett meg a reformáció 418 éves évfordulójáról. A templom zsúfolásig megtelt. *Porzolt István* esperes-lelkész imája után *Lengyel Anna* tanítónő és *Posgay Zsigmond* szavaltak nagy hatással. Az ünnepély érdekessége *F. Papp Zoltán* kállósemjéni földbirtokos ünnepi beszéde volt, ki a reformációt s annak jelentőségét méltatta nagy tudással, bizonyoságtévő erővel. Az Újfahértói Első Dalegylet és *Maresa Imre* kántortanító nagy technikájú, művészi énekszámokkal tették mély hatásúvá ezt az ünnepélyt, melyet *Fekete Lajos* segédlelkész imája zárt be. Az ünnepélyen megjelent a közép-szabolcsi egyházmegye agilis gondnoka *Dr. Nánássy Andor* is.

Veress Károly nyírturai lelkipásztor jubileuma. Lélekkemelő impozáns ünnepség keretében emlékezett meg ez év október 24-én a nyírturai református gyülekezet érdemes lelkipásztorának *Veress Károly* egyházmegyei tanácsbíró ottani lelkési működésének 25 éves évfordulójáról.

A komor esős őszi nap dacára az ünnepségen nemcsak s szomszédos lelkipásztorok, hanem *Mikecz István* főszolgabíróval az élen a környék intelligenciája is nagyszámban vett részt.

Megható kép volt, amikor az esperes és az egyházmegyei gondnok vezetésével 11 palástos lelkipásztor kísérte az ünnepelt prédikátort az ünnepség színhelyére, a sok-sok színes virággal feldíszített Istenházába. A hívek lélekszámahoz aránylag tágas templom szűknek bizonyult az ünnepelő közönség befogadására. A zsúfolásig megtelt templomban *Porzolt István* esperes magasszárnyalású, mélyszántású, lélekbe markoló klasszikus szépségű imába ecsetelte az ünnepség jelentőségét s áldotta meg a gyülekezetet és annak lelkipásztorát.

Az istentisztelet végeztével a templomban az esperes elnökségével megtartott presbiteri diszközgyűlésen az ünnepelt jubiláns lelkipásztort elsőnek a közép-szabolcsi református egyházmegye nevében az elnöklő esperes üdvözölte, aki egyháznak eredményes építésén kívül mint az egyházmegye pénztárosa, több mint másfélévtizeden keresztül számvevője, tanácsbírája szerzett elévülhetetlen érdemeket *Tahy József* községi vezető jegyző *Nyírtura* község közönségének az elismerését és tiszteletét tolmácsolta a község érdekeit, ügyes-bajos dolgait lelkiismeretes istápolója előtt. *Laskay József* igazgató-tanító a presbitérium és a hívek összességének az osztatlan szeretetéről, tiszteletéről és ragaszkodásáról biztosította a legodaadóbb, a leghívsebb lelkipásztort s hálájuk jeléül diszes palástot és főveget ajánlott föl.

Tiszteletet adtak és jókívánásaikat fejezték ki az ünnepeltnek: a római, a gör. kath., az ág. evang. a zsidó hívek, az elemi iskola, az állami ovoda, a gazdaközönség, az iparosok, a tűzoltóság, a levente-egyesület, a KIE ifjúsági és leánycsoportja, a zsidó-leányok, a Hitel és a Hangya szövetség képviselői. Üdvözölték még az általa itten elsőnek megkeresztelt leányzó, az elsőnek megeskett házaspár és az elsőnek eltemetett fiatal leányka édesapja.

Az az általános, a község minden társadalmi osztálya részéről megnyilatkozott elismerés, jókívánás kétségtelenül bizonyítja, hogy érdemekben gazdag, fenkölt lelkületű, a közérdekekért szüntelenül munkálkodó, jószívű egész férfit becsülték meg az ünnepelt lelkipásztorban.

Az ünnepelt lelkipásztor a gályára hurcolt magyar prédikátorok törhetetlen, elszánt akarású arcuattal meghatódva, minden egyes köszöntésre kitérve, keresetlen, közvetlen, az őszinte szeretettől áthatott megleghangú beszédben válaszolt.

A diszpresbiteri gyűlés után az ünnepelő közönség a templommal szemben, a kor igényeinek megfelelő, újonnan épített, messze vidéken a maga nemében első református otthon elé vonult, amelyet *Dr. Nánássy Andor* egyházmegyei gondnok izzó hazafias beszéd kíséretében adott át rendeltetésének, végül *Gönczy Irma, Baja Mihály* alkalmi költeményét szavalt el, ezzel az ünnepség a hívek boldog örömeivel, az ünnepelő megnyugtató érzésével befejeződött.

Az ünnepség után a felavatott otthonban az ünnepelt lelkipásztor áldomásra látta a vendégeket, ahol ismételt meleg szeretettel övezték és szívélyesen köszöntötték az ünnepelt lelkészt és feleségét,

akik a Gondviselés kifürkészhetetlen akaratából hön szeretett leányuk tragikus halálával, nemrégiben reájuk szakadt nagy csapás fájdalmában is boldog örömmel, vigasztaló megnyugvással fogadták a szeretet, a megbecsülés, a ragaszkodás ilyen páratlan megnyilatkozását.

SZATMÁRI EGYHÁZMEGYE.

A szatmári református egyházmegye közgyűlése.
Október 24-én tartotta a szatmári református egyházmegye őszi rendes közgyűlését Fehérgyarmaton, miután már előző napon az építkezési, tanügyi, belmissziói bizottság és a számvéviszék előkészítette, az egyházmegyei tanács pedig elintézte a hozzátartozó ügyeket.

Szokás szerint megjött az eső a papi gyűlésre, de ennek dacára nagy számban jelentek meg az alkotó tagok, úgyhogy több mint száz résztvevővel nyitotta meg a közgyűlést éneklés és az esperes bibliai olvasása, imádsága után dr. Gaál Endre egyházmegyei gondnok.

A szavazatható-bizottság jelentését Dr. Torday Sándor olvasta fel s azután az új tisztviselők Kiss István lelkész, Dr. Kovács Lajos világi tanácsbíró, Török József, Sipos Károly lelkész, Nagy Zoltán világi jegyző tettek esküt, akiket Tóth Sándor esperes alkalmoszerű bibliai idézettel üdvözölt. Az új tisztviselők nevében Kiss István mondott köszönetet és tett ígéretet a holtig hűséges szolgálatra.

Mint mindig, most is legkiemelkedőbb eseménye volt a közgyűlésnek az esperesi jelentés, amelyet G. Szabó Mihály főjegyző olvasott fel. Nemesak az egyházmegye utóbbi félesztendéjének, hanem az esperes munkabírásiának és munkateljesítményének is hű tükre volt az esperesi jelentés. Csendben, feszült figyelemmel hallgatta a közgyűlés a jelentést és jólesően vette tudomásul, hogy az esperes vezéri helyét a legtöbb, a leghívebb s a legeredményesebb szolgálattal tölti be.

A szatmári református egyházmegye nagy szegénységgel, főként az iskolafenntartás nyomasztó terhével küzdve is eredményesen építi a jobb jövő útját, mint az esperesi jelentés, valamint a tanügyi és missziói bizottság jelentései mutatják.

Örömmel értesült a közgyűlés arról, hogy Sipos József ny. esperes, az egyházmegye húsz esztendejének történetét, a világháború előtti korszakot megírta, a bírálóbizottság szerint nagy hozzáértéssel, tudományos tárgyilagossággal.

Dr. Soós Albert ügyészhez ragaszkodik az egyházmegye, lemondását nem fogadta el a közgyűlés.

Dr. Feigl József theologiai magántanári munkája kiadásához, anyagi támogatást ad az egyházmegye.

Szünet alatt az egyházmegyei gyámintézet ülésezett, a Lelkészegyesület pedig új tisztikart választott. Elnök lett Fekete Lajos egyházmegyei tanácsbíró, alelnök Török József, jegyző Sipos Károly.

Néhány kisebb ügy elintézésével még a korai délutáni órákban véget ért a bírósági ülés is. Az elnökség bölcsessége megkevesbiti az ügyek számát, a több tanácsra osztás pedig meggyorsítja az elintézését, úgy, hogy nemigen lesz többé éjszakába nyúló tanácskozás.

Az egyházmegyei közgyűléssel egyidőben okt. hó 24-én a szatmári Lelkésznék Egyesülete is ülésezett.

Kerekes Gyuláné imádsága után Kósa Zsigmondné elnök tartalmas megnyitóbeszédet, Dr. Ferenczy Károlyné pedig a központ kiküldöttként nagyhatású előadást tartott. A szép és értékes előadást Sipos Károlyné felolvasása követte. Török Józsefné pedig a múlt gyűlés jegyzőkönyvét olvasta fel. A gyűlés keretében Egerházy Lajos, az Országos Református Jóléti és Gazdasági Társulat igazgatója, a házipar felkarolásáról tartott előadást. Bakó Péterné buzgó imájával ért véget a gyűlés.

Ifjúsági vezetőképzőnap Porcsalmán. Áldásos eredményekben gazdag napot szerzett a porcsalmi Református Keresztyén Ifjúsági Egyesület okt. 17-én a környékbeli 12 egyház lelkészei, tanítói és az ifjúsági munka vezetésére alkalmas ifjai számára. Nem elég a vágy és igyekezet, hogy ifjainkat helyes irányban indítsuk el, az élet útján ismernünk kell a munka módszerét, az ifjúság lélektanát, a Magyarországon ötvenéves múlttal rendelkező KIE által kipróbált formákat az ifjúság vezetésére és nevelésére. Ezekben a kérdésekben adtak szakoktatást Dobos Károly és Kovács Péter titkárok. Kellemes hangulatú, izletes közebéd után délután is folyt az előadás, este pedig nagyszabású templomi ünnepélyben gyönyörködött a gyülekezet. A gazdag műsor kiemelkedő számai a Tóth Sándor esperes nagy érdeklődéssel várt és óriási hatású, építő igehirdetésén és Dobos Károly előadásán kívül Ladányi Imréné és Varga Ferenc szóelő-éneke, valamint Ladányi Imre szavallata voltak. Az egész nap legértékesebb tapasztalata és mindenféle hangosan hirdető tanulságként az a példás egyetértés és mintaszerű együttműködés jegyezhető fel, amely Porcsalmán a presbitériumban, a tanítói karban, az egyház és a község vezetősége között látható. Péchy Manó felsőházi tagtól lefelé mindenki ott volt, örvendezett és segített, hogy a porcsalmi ifjúság, élén kiváló vezetőjével, Cséke Lajos tanítóval, ilyen emlékezetesen szép napon mutassa be életrealitását.

Október 20-án Szatmárökörítő toronygombtéli. Penyige lelkész-lakszentelési ünnepélyt rendezett. Hű pásztor és megértő nyáj a mai élet sok akadályá dacára is bátran halad előre.

Önerejéből, adósság nélkül építkezik e két gyülekezet. A penyigei parókia 6000 P-be került, az ökörítői új torony felépítési összege a templomjavítással együtt eléri a 30,000 P-t.

G Y Á S Z R O V A T

Vargha Kálmán a pápai főiskola és nőnevelőintézet lelkészi gondnoka, a mezőföldi református egyházmegye esperese, kálozi lelképásztor, a polgári Signum Laudis tulajdonosa folyó hó 5-én, Budapesten, ahol súlyos szenvedésére gyógyulást keresett, az Úrban csendesen elhunyt. Temetése folyó hó 8-án volt lelképásztori munkássága színhelyén, Kálozon. A megboldogult hét éven át volt a pápai református főiskola és a nőnevelőintézet lelkészi gondnoka, s e tisztét mindenkor a legodaadóbb buzgósággal, teljes hozzáértéssel, az intézetek, valamint annak tanári karai és az ifjúság iránti meleg szeretettel viselte. Az Alma Matert, melynek maga is kiváló

növendéke volt, mindvégig mint édesanyját szerette és mint gondnoka, fáradságot nem ismerve, mint édesgyermekét gondozta. — Emlékét kegyelettel őrizzük.

Szabó István debreceni igazgatótanító életének 52., buzgó szolgálatának 32. évében hosszas szenvedés után elhunyt. A megboldogult egyike volt a debreceni egyház legkiválóbb tanítóinak. Az egyházközségnek presbitere, a Csapó-utcai egyházzrésznek tanácsosa, az iskolaszéknek tagja, a debreceni tanítók segélyegyletének elnöke volt. Temetése nagy részvét mellett október 28-án ment végbe. A temetést dr. Soós Béla lelkipásztor végezte. Az elhunytat felesége, négy gyermeke gyászolja. — Az Úr kötözze be a megsebzett szíveket.

K Ü L Ö N F É L É K

Vallás tanári vizsga Budapesten. A dunamelléki református egyházkerület Vallás tanárképző Bizottsága ezúton is közli az érdekeltekkel, hogy a legközelebbi vallás tanárképző vizsga 1935 december 18., 19., 20. napjain lesz Budapesten. Jelentkezni december 4-ig lehet a budapesti Református Theol. Akadémia igazgatóságánál (IX. Ráday-utca 28.)

Ady Lajos búcsúztatása. Október 16-án a debreceni tankerület középiskolái összejöttek Debrecenbe, hogy elbúcsúzzanak Ady Lajos volt főigazgatótól, kit a miniszter Budapestre helyezett át. Az Angol-királynő különtermében barátságos vacsora keretében, hivatalos búcsúztatások formájában köszönt el mintegy 160 résztvevő a tankerület iskolái s tanárai nevében Ady Lajostól, aki 16 évig volt irányítója a tankerületnek. A távozó főigazgatónak élete további folyására Isten áldását kérjük.

Szarka Róza mezőtúri református elemi iskolai tanítónőnek nyugalomba vonulása alkalmából a népoktatás terén hosszú időn át kifejtett buzgó és eredményes munkásságáért a vallás- és közoktatásügyi Miniszter úr elismerését fejezte ki.

A bécsi keresztény magyarok részére november havában két magyar nyelvű istentiszteletet tartottak. Az első november 10-én, vasárnap d. u. három órakor a wieni reformátusok belvárosi templomában (I. Dorotheer Gasse 16.) Dr. Incze Gábor budapesti lelkész, a másodikat pedig november 24-én, vasárnap este fél hét órakor Böszörményi Jenő szentesi lelkipásztor tartja a Westbahnhof közelében, a Keresztény Ifjúsági Egyesület (C. V. J. M.) helyiségében (VII. Neubaugürtel 26.) Isten ígését magyar nyelven hirdették és magyar nyelvű imádságban, éneklésben emelték fel szívüket Istenhez a bécsi magyar keresztény gyülekezet tagjai.

A Bethlen Gábor Kör tisztújító közgyűlése. A protestáns egyetemi és főiskolai hallgatók Bethlen Gábor Köre október 28-án este tartotta ezévi tisztújító közgyűlését. Knézits-utcai díszes, új helyiségeiben, amelyeket a különböző fakultásokról összesereglett tagok zsúfolásig megtöltöttek. A ritka érdeklődéssel várt közgyűlésen megjelentek: Dr. Torday Géza János ügyvéd, a Bethlen Gábor Kör Szeniorátusának elnöke, továbbá az Országos Magyar Protestáns Diákszövetség, a Magyar Nemzeti Diákszövetség, a Hungária és a Mefhosz, végül a testvéregyesületek elnökei, illetve vezetői közül számosan. A nagy tetszéssel fogadott beszámoló után, a közgyűlés a folyó tanévre a következő tisztikart választotta: Gönczi Sámuel elnök, Steiner Lajos társelnök, Balogh Sándor belmissziós, Szikszay Baskay András irodalmi, Bölöni András segélyügyi, Szöllösy Árpád pénzügyi, Váróczy István társadalmi, Debreczeni Árpád sportügyi alelnökök, Kiss László főtitkár, Dr. László Csaba főjegyző, Bélei Gyula főpénztáros, Dr. Baráth Károly ellenőr, akikre a Kör 35 éves fennállásának jubileuma folytán fokozottan nehéz feladatok megoldása vár.

Lelekipásztorok, tanítók, egyesületek figyelmét felhívjuk kiváló református írónőnk V. Sípós Ida következő színdarabjaira: *Lelek tavaszán* (egyfelvonásos, leányoknak). *Gyászos asszony* (három képből, a kurucvilágból). A rózsá-

templom (regényes színmű magyar Sionunk küzdelmes éveiből, háromfelv.). Jézus zörget. Magasságok felé. Az Úr felettünk. Liliomok mezején (leányoknak, egyfelvonásos). József, a termőág (háromfelv.). A tékozló fiú (háromfelv., férfiaknak). — Ezenkívül vidám egyfelvonásosok, leányoknak: *Főzőcske*. Ismerd meg önmagadat. Költők búvócskája. Masa grófnő. Férfi ifjúságnak: *Jó az öreg a háznál* (egyfelvonásos). Kinek a pap, kinek a papné (háromfelv.). Karácsonyfa ünnep (egyfelv. gyermekeknek). — Felsorolt darabok gépirásban kaphatók szerzőnél (V. Sípós Ida, Kecskemét, Széchenyi város 57/a).

Sípós Károly könyveinek kedvezményes árai az adventi idő alatt: *Boldog Isten*: 80 fillér helyett 40 fillér. *Búzaszemek*: 80 fillér helyett 50 fillér. Megrendelhetők szerzőnél: Nagyrábé, Bihar megye.

HIVATALOS ÉRTESÍTÉS

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

3655—1935. szám.

KÖRLEVÉL

a kebelbeli középiskolák tekintetes Igazgatóságaihoz.

Tudomásulvétel és megfelelő eljárás végett közlöm, hogy a Dr. Szentgyörgyi Ede társszerkesztésében megjelenő György Simon-féle Német Ujságot (Szerkesztősége és kiadóhivatala Budapest, VIII., Rákóczi-út 57/b), a m. kir. vallás- és közoktatásügyi Miniszter úr 34,449—1935. V. 1. sz. alatt kelt rendeletével a középiskoláknál tanítási segédeszközzül engedélyezte s mivel ez az újság a társalgási gyakorlatoknál különösen nagy előnnyel használható, ennek beszerzését illetve megrendelését középiskoláinknak figyelmébe ajánlom. Debrecen, 1935 október 24.

Maklár Károly,
püspökhelyettes.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

3777—1935. szám.

KÖRLEVÉL

a kebelbeli fiú-középiskolák tekintetes Igazgatóságaihoz.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi Miniszter úr 40,817—1935. V. 1. szám alatt kelt rendeletével valamennyi fiú-középiskolának megküldötte a II. osztály osztályfőnöki órájának anyagát.

Utasítom az igazgatóságokat, hogy a kiadott utasításhoz alkalmazkodni szíveskedjenek. A 9. osztályfőnöki órának a rendeletben előírt anyaga helyett november elején a reformációról emlékezzenek meg, a 9. óra anyagát pedig május hóban, a hősök emlékünnepével kapcsolatban dolgozzák fel. Debrecen, 1935 november 1.

Maklár Károly,
püspökhelyettes.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

3818—1935. szám.

KÖRLEVÉL

a kebelbeli nagytiszteletű iskolaszéki elnök és tanító urakhoz.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi Miniszter úr 53,393—1935. V. 2. szám alatt kelt leírata alapján közlöm, hogy nevezett Miniszter úr az 1896. évi XXVII. tc. 3. §-ában nyert felhatalmazása alapján a gazdasági irányú továbbképző népiskolák tanfelügyelői iskolalátogatói teendőinek a folyó 1935—36. tanévi ellátásával az alább felsorolt önálló gazdasági népiskolai igazgatóságokat, illetve a gazdasági népiskolák orsz. szakfelügyelőjét bízta meg.

Szatmár, Ugocsa és Bereg k. e. e. vármegyei területére Géher Lajos gazdasági népiskolai országos szakfelügyelőt, Szeged.

Békés vármegye területére Krafcsik Gábor mezőberényi és vitéz Bocskóy András békéscsabai gazdasági népiskolai igazgatóságokat.

Csanád, Arad és Torontál k. e. e. vármegye területére Schill János makói és Brenner József csanádpalotai gazdasági népiskolai igazgatóságokat.

Csongrád vármegyébe Vass János kiskundorozsmai, Benke Ferenc szeged-alsóközponyi, Bíró Antal szeged-rőszei, Kamenszky Béla szeged-szatmazi, Torontáli János szeged-felsőközponyi és vitéz Zentay Rezső csongrádi gazdasági népiskolai igazgatóságokat.

Hajdú vármegye területére Juhász József és Kurdy Sándor gazdasági népiskolai igazgatókat.

Heves vármegyébe vitéz Gyutay István gyöngyösi, László Béla Dénes hatvani és Gáspár János egri gazdasági népiskolai igazgatókat.

Jász-Nagykun-Szolnok vármegyébe Németh Béla jász-ladányi, Döme Sándor szolnoki, Pataky Sándor kisújszállási és Vranay Kálmán türkevei gazdasági népiskolai igazgatókat.

Szabolcs és Ung k. e. e. vármegye területére Szemerédy János nyírbátori gazdasági népiskolai igazgatót.

Erről a főhatóságom alá tartozó iskolaszéki elnök és tanító urakat azzal a felhívással értesítem, hogy az említett tanfelügyelői iskolalátogatókat — akik az 1868: XXXVIII. tc. 14. §-a alapján fel vannak jogosítva a felekezeti gazdasági irányú továbbképző népiskolák meglátogatására is — működésükben támogatni szíveskedjenek.

Debrecen, 1935 október 25.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

3893—1935. szám.

KÖRLEVÉL

a nagytiszteletű Esperes urakhoz.

Az érdekeltekkel leendő közlés kérésével tudatom, hogy az I. lelkészkepesítő szóbeli vizsgálat idejéül 1935. évi február hó 5-én (ötödikén) délelőtt 8 órát, a II. lelkészkepesítő szóbeli vizsgálat kezdetéül 1936. évi február hó 12-én (tizenkettedikén) délelőtt 8 órát tűztem ki. Mindkét vizsgálat a debreceni Kollégium épületében tartatik.

Az I. lelkészkepesítő zárthelyi írásbeli vizsgálat február hó 4-én (negyedikén) délelőtt 9 órától, a II. lelkészkepesítő zárthelyi írásbeli vizsgálat február hó 11-én (tizenegyedikén) délelőtt 9 órától kezdődőleg tartatik.

Az I. vizsgálatra jelentkezni kell február hó 4-én (negyedikén) reggel 8 órakor a lelkészkepzőintézeti igazgatónál, ennek hivatalában (Kollégium).

A II. vizsgálatra jelentkezni kell február hó 11-én (tizenegyedikén) reggel 8 órakor az egyházkerületi lelkészi főjegyzőnél, a püspöki hivatalban.

Mind az I., mind a II. vizsgálatra jelentkezők a vizsgálatot megelőzőleg egy hónappal tartoznak okmányaik (theológiai végbizonyítványok, illetőleg I. lelkészkepesítő vizsgálati bizonyítvány, az összes szolgálati bizonyítványok, a theol. tanfolyam bevégezése, illetőleg az I. lelkészkepesítő vizsgálat letétele óta) a lelkészkepzőintézeti igazgatóhoz, illetőleg az egyházkerületi főjegyzőhöz (Maklár Károly lelkészhez, Debrecen, Kassai-út 12. sz.) beküldeni, hogy az esetleges hiányok pótlására idő álljon rendelkezésre.

Felkérem nagytiszteletű Esperes urakat arra is, hogy amennyiben a vizsgálatot megelőző hónapban valamelyik jelölt ellen fegyelmi eljárás tétetnék folyamatba, úgy erről a vizsgálat idejét megelőzően hozzám jelentést tenni méltóztassanak.

Debrecen, 1935 november hó 1.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

4011—1935. szám.

KÖRLEVÉL

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi Miniszter úr 41.292—1935. V. 1. szám alatt kelt leirata alapján a magyar-lengyel kultúrkapcsolatra való figyelemmel felhívom a főhatóságom alá tartozó középiskolák igazgatóinak figyelmét a Huszár Károly ny. m. kir. miniszterelnök szerkesztésében megjelenő „Magyarország és Lengyelország” című diszmnék (1 példány ára 120 P) a tanári könyvtárak számára való megvásárlására.

Debrecen, 1935 november 11.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

4086—1935. szám.

KÖRLEVÉL

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi Miniszter úrnak a nem állami középiskolánál alkalmazott okl. középiskolai tanárok bejelentése tárgyában 41.348—1935. V. 1. szám

alatt valamennyi tankerületi kir. főigazgatóságához intézett rendeletét a kébelbeli középiskolák igazgatóságaival megfelelő eljárás végett közlöm:

„Tudomásomra jutott, hogy néhány állástalan okleveles középiskolai tanár, akik hozzám benyújtott kérelmeikben mint teljesen keresetnélküliek kértek állami alkalmazást s mint ilyenek vétettek középiskolai ügyosztályom által nyilvántartásba, időközben más iskolafenntartó által ideiglenes vagy végleges minőségben alkalmazást nyertek, de alkalmaztatásukat nem jelentették be hozzám s így illetékes ügyosztályom által továbbra is mint teljesen keresetnélküli, állástalan tanárok tartatnak nyilván.

A valóban minden kereset nélkül levő állástalan okleveles középiskolai tanárok érdekében, valamint az adott helyzetről folyó esetleges félreértések elkerülése végett felhívom a kir. Főigazgatóságot, hívja fel a vezetés alatt álló (róm. kath. szerzetesrendi, községi, társulati, egyesületi és magán) középiskolák igazgatóságainak figyelmét arra, hogy amennyiben a vezetésük alatt álló iskolában bármily minőségben állástalan okleveles középiskolai tanár nyer alkalmazást, ezt a körülményt az alkalmazás megtörténtekor jövőben közzeteljenül V. 1. (középiskolai) ügyosztályom részére — annak fel-tüntetésével, hogy az illető állástalan okleveles középiskolai tanár milyen minőségben, esetleg milyen időtartamra nyert alkalmazást — bejelenteni ne mulasszák el.

Budapest, 1935. évi október hó 31-én.

A Miniszter helyett:
Dr. Szily Kálmán s. k.,
államtitkár.

Debrecen, 1935 november 7.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

ÉRTESÍTÉS.

A tiszántúli egyházkerület lelkészeit értesítem, hogy Mogan Ákos úr, kit az ORJO budapesti közgyűlési főtitkári címmel ruházott fel, tekintettel arra, hogy a debreceni egyházkerületi ORJO temetési segélyakció keretében a megnövekedett taglétszám miatt, nagyobb szervezési tevékenységre van szükség, jövőre ebben a munkában fokozottabb mértékben fog részt venni. Működése különösen az egyes egyházak látogatására fog kiterjedni s ahová külön is meghívják, készséggel fog megjelenni (teljes költségmentesen) alkalmi előadások tartására. Kérjük a Lelkésztestvéreket, hogy ahol a temetési segélyakció ügye megkívánja, vegyék igénybe az ő ténykedését. (Cím: Budapest, IX. Üllői-út 1.)

Egerházy Lajos,
ORJO-igazgató.

PÁLYÁZAT.

A csengeri református presbitérium pályázatot hirdet egy segédlelkészi állásra.

Pályázhatnak kétvizsgás lelkészjelöltek.

Fizetése:

1. Lelkésznél reggeli, ebéd, vacsora.
2. Egyház pénztárából havonta 30 (harminc) pengő.
3. Az új iskola épületében egy bútorozott szoba ágy-neműn kívül.
4. Egy öl tűzifa és világítás.

Kötelessége minden vasárnap délután és lelkész akadályoztatása esetén minden lelkészi szolgálatnak díjnélküli végzése. Belmissziói munkában, ifjúsági egyesületben és vasárnapi iskolában segédkezés, a gazdasági továbbképzőben vallásitanítás.

Pályázati határidő a pályázat megjelenésétől számított 15 nap.

Csenger, 1935 november 9-én.

Pótor Elemér,
református lelkész.

TARTALOM:

Cs. S.: Jubileumi előhang.
Dr. Baltazár Dezső! Generális vizitáció.
Szabó Gyula: Zűrzavar a protestáns egyházi énekköltészet közös emlékei körül.
Kósa Béla: „Nem lehetne az egyházi adót leülni?...
Tádomány és irodalom.
Egyházmegei hírek.
Gyászrovat.
Különfélék.
Hivatalos értesítés. — Pályázatok. — Hirdetések.

Legjutányosabban vásárolhat és készíttethet méret után férfi és női cipőket, vadász-, sport-cipőket és csizmákat

UDVARHELYI GYULA ortopéd cipésmesternél
Debrecen, Ferenc József-út (Piac-u.) 89.

Ortopéd cipők szakszerű készítője és javítója. Bokasüllyedésnél, kezdődő lúdtalpnál ajánlja beépített speciális betétjeit.
Bokasüllyedéshez gyógybetétek -llandóan raktáron.

SESZTINA LAJOS

Alapította 1819-ben Sesztina János. vasnagyerkeskedése
Telefon 6. és 15-48. Debrecen.

Kitűnő tűtöképességű magyar „Perpetuum“-kályhák.
Magyar gyártmányú zománc-edények,
zsír-bödönök, dísznövelő-kések, húsvágó-gépek

**Földek, házak,
telkek eladása,
vétele, bérlete**

ügyében forduljon bizalommal

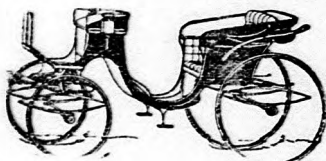
DIENES JÓZSEF

O. F. B. ingatlanforgalmi irodájához
Debrecen, Fűvészkert-utca 16.

**Kályhák, tűzhelyek, zománc-
edények** előnyösen vásárolhatók jótállással

TÓTH GYULA

vasüzletében
DEBRECEN, VÁROSHÁZA ÉPÜLET.

Kocsik

minden
alakban

Riesz Henrik

kocsigyár
Debrecen.

Régi diákok találkozó helye **Kemény Janos**

vendéglő és szállodája Debrecen, Petőfi-tér 10. sz.
Legs olcsóbb árú kintőnően este het és Szállój a legjutány sabb.

Magyarország aranykoszorús mestere

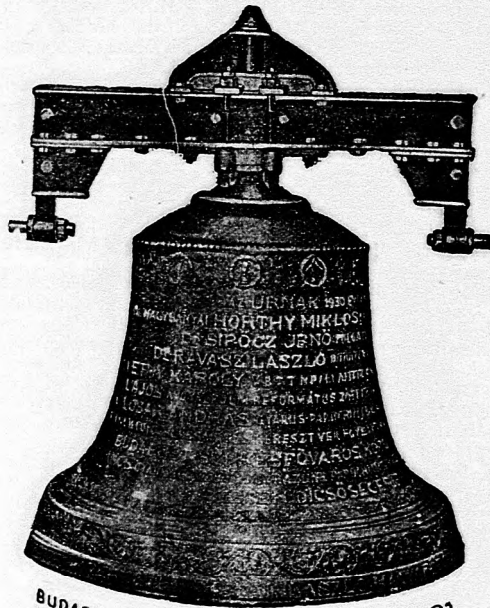
Szlezák László

harang- és ércöntőde, harangfelsze-
relés és haranglábgyár

BUDAPEST, VI., FRANGEPAN-UTCA 77.

és Petneházy-u. 78. sz. egyesített telken, de a
gyár bejárata: VI., Petneházy-u. 78. sz. alatt.

Telefon: Aut. 913-53. sz. Költségvetéssel díjmentesen szolgál.

BUDAPEST-ANGYALFÖLDI REF. TEMPLOM RÉSZÉRE 1900
KÉSZÍTETT HARANG, MELYET DR. RAVASZ LÁSZLÓ PÜSPÖK ÚR.
AVATÓTT FEL.

Előnyös fizetési feltételek.

Számos egyházi elismeréssel

Az 1900. évi párisi világkiállításon díszoklevéllel,
1921. és 1923. évi vasipari kiállításon aranyéremmel,
az 1925. és 1926. évi kézműipari tárlaton kormány-
díszoklevéllel, 1927. és 1928. évi budapesti, székes-
fehérvári, szentesi és szombathelyi kiállításokon nagy
aranyéremmel kitüntetve. 1930. évi nemzetközi vá-
sáron emléklappal kitüntetve.

**A budapesti Bazilika 7945 kilogram-
mos új harangja gyáramban készült.**

Központi fűtés, víz, gáz, csatorna

KÉSZÍTÉS, ÁTALAKÍTÁS, JAVÍTÁS, KARBANTARTÁS. MINTARAKTÁRI

Telefon: 19-37.

GYENES

DEBRECEN,
Szent Anna-utca 8.